

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XV.

Celovec, petek, 1. april 1960

Štev. 14 (933)

Manjšina — most

Ena glavnih nalog vsake manjšine je, biti posredovalec in most med sosednimi narodi in državami. Tega se koroški Slovenci zavedamo v polni meri, zato smo že v spomenici z dne 11. oktobra 1955 in tudi v poznejših vlogah na pristojna mesta poudarili svojo pripravljenost, da tvorimo most, ki naj veže naroda-soseda in sosedni državi. To našo pripravljenost narekuje spoznanje, da bi bil izreden in pomemben napredek v mednarodnem življenju, če bi v manjšinah ne gledali več elementa, ki razdvaja, temveč element, ki združuje.

Uspešno izvrševanje tega poslanstva pa ni odvisno le od pripravljenosti nas samih, marveč zavisi tudi od dobre volje države, v kateri živimo, zavisi od Avstrije, ki mora priti osnovno, prirodno pravico in težnjo vsake etične skupine in vsakega naroda, da boče živeti in kulturno ter gospodarsko napredovati. Ker pa je pravično reševanje vseh manjšinskih vprašanj možno le v sodelovanju s prizadeto manjšino, smo izrazili tudi pripravljenost, da lojalno sodelujemo pri uresničitvi manjšinskih določil državne pogodbe.

Zato nas veseli, da je bilo to naše naziranje potrjeno tudi na meddržavnih pogajanjih med obiskom avstrijskega zunanjega ministra v Jugoslaviji, kjer je državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović izrecno naglasil iskreno željo Jugoslavije, „da bi avstrijska vlada skupaj s predstavniki manjšine v skladu s sedanji obveznostmi, zakonjenimi mednarodnimi merili in s potrebo po obratni etičnega značaja tega dela prebivalstva našla najboljši možni način za pravično uređitev sedanjih problemov“, ker bi bila to zanesljiva pot, „da postane nacionalna manjšina most za zblizanje in poglobljanje odnosov med sosednima državama“. Veseli nas pa tudi, da je zunanji minister dr. Kreisky te dni na tiskovni konferenci povedal, da se bo rad s predstavniki manjšin, ker je mnenja, sestal s predstavniki manjšin, kaj se bo dalo maksimalno napraviti.

Posebno nas to veseli, ker je iz besed ministra Kreiskega razvidno, da on kot član vlade bistveno drugače gleda na naše zahteve kot pa tisti, ki spet pišejo o „pretiranih zahtevah“ in „predrznem izzivanju“ ter skušajo stališče Jugoslavije, da se ne namerava vmešavati v notranje zadeve Avstrije, tolmačiti v tem smislu, da Avstrija zdaj lahko po mili volji ravna z manjšinami in jim prizna morebitne pravice le, če hoče. Tako naziranje je seveda popolnoma zgrešeno in prihaja do izraza tudi le pri krogih, katerim ni do pomiritev, zlasti pa ne do dobrih odnosov do sosedne Jugoslavije. Če pogledamo, kdo so ti krogi, potem vidimo, da so to na eni strani nemški šovinisti, na drugi strani pa jugoslovanska emigracija na Koroškem, torej ljudje, ki hočejo še naprej razdvajati ter sejati sovraštvo med obema narodoma in sosednima državama. Zato ti krogi tudi niso zadovoljni z nedavnim obiskom avstrijske vladne delegacije v Beogradu, ki je utrl pot za nadaljnje poglobljanje dobrososedskih odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo.

Nasprotno pa smo koroški Slovenci prepričani, da bo ta razvoj koristno in uspešno vplival tudi na reševanje manjšinskega vprašanja v Avstriji in smo — kakor že povedano — pripravljeni, da tudi s svoje strani pomagamo in prispevamo k vzpostavljanju dobrega sosedstva in prijateljskega sodelovanja. Izrecno pa ugotavljamo, da si vloge mostu med narodoma-sosedoma in sosednima državama ne predstavljamo tako, kot so jo pojmovali tisti, ki so ta most pobodili in poteptali na svojem pohodu proti Jadranu, marveč jo razumemo in jo hočemo odigrati v medsebojnem posredovanju kulturnih dobrin in pospeševanju vsestranskega sodelovanja.

Da pa bomo mogli to poslanstvo dejansko uresničiti, je najprej potrebno, da se nam priznajo pravice in enakopravnost, kajti manjšina, ki živi ob meji med dvema državama in dvema narodoma, more biti most le takrat, če je zadovoljna in ima občutek, da se v njej ne gleda kamna spotike, temveč se jo prizna za povezovalni člen. Ravno v tem pa je — zlasti v današnjem času združevanja Evrope — tudi veliki pomen narodnih manjšin, o katerem je leta 1952 v glasilu južnih Tirolcev

Zunanji minister dr. Kreisky:

Manjšinsko vprašanje je treba reševati skupno z manjšino

Zunanji minister dr. Kreisky se je to sredo prvič po povratku z obiska v Jugoslaviji predstavil domačim in inozemskim novinarjem v dunajskem domu tiska „Concordia“, kjer je obširno govoril o svojih pogajanjih v Beogradu. Dejal je, da so bili razgovori z jugoslovanskimi predstavniki zelo koristni in se bodo uspehi obiska pokazali v vsem obsegu šele pri nadaljnjem sodelovanju med Avstrijo in Jugoslavijo.

Največ je minister Kreisky govoril o odprtih finančnih vprašanjih med obema državama, kot poseben uspeh obiska pa je navedel sporazum o gospodarskem sodelovanju, na podlagi katerega bosta Avstrija in Jugoslavija skupno nastopali tudi na tretjih tržiščih, kjer ima Jugoslavija posebno dobre zveze v azijskih deželah.

Minister Kreisky je odgovarjal tudi na vprašanja posameznih novinarjev glede avstrijsko-jugoslovanskih razgovorov o manjšinah v Avstriji. V tej zvezi je poudaril stališče jugoslovanskih predstavnikov, da je treba manjšinsko vprašanje reševati v pogajanjih z manjšino ter dodal, da je tega mnenja tudi on sam. Zato se bo — je izjavil minister Kreisky — zelo rad sestajal s predstavniki manjšin, pa naj bi ga zaradi tega napadali kdorkoli. Zahteve manjšine je treba točno proučiti, da bomo videli, kaj se bo dalo maksimalno napraviti.

Končno je minister Kreisky še povedal, da se bo s predstavniki koroških Slovencev sestal po veliki noči.

Ves svet obsoja nasilje v Južni Afriki

Južna Afrika, v kateri prihaja politika rasnega razlikovanja najbolj do izraza, je v teh dneh pritegnila zanimanje vse svetovne javnosti ter izzvala splošno ogorčenje po vsem svetu. Ker so črnci — torej domače prebivalstvo te dežele — protestirali proti diskriminacijskim ukrepom južnoafriške vlade, je policija segla po orožju in zverinsko pobila okoli sto demonstrantov ter jih več sto ranila. Po poročilih iz Južne Afrike se

policija pri tem ni posluževala le ročnega orožja, marveč celo oklopnikov in letal.

Ta pokol je sprožil po vsem svetu val najostrejših protestov, z dogodki pa se je na zahtevo afriško-azijskih držav baval tudi Varnostni svet OZN. Čeprav je južnoafriška delegacija v OZN demonstrativno zapustila zasedanje Varnostnega sveta ter protestirala proti „vmešavanju v notranje zadeve“, pomeni razprava o krvoprelitju v

Južni Afriki ostro obsodbo politike rasnega razlikovanja, kajti velika večina držav, ki so včlanjene v OZN, je odločno obsodila zločinsko diskriminacijsko politiko južnoafriške vlade. Zlasti pa so se proti tej politiki izrekle afriške države, ki so pozvale ves svet, naj se pridruži tej obsodbi.

O dogodkih v Južni Afriki so podali odločne izjave tudi številni vodilni državniki in so posebne omembe vredne besede predsednika indijske vlade Nehruja, ki je dejal: Incidenti, ki so se dogodili v Južni Afriki, spadajo med tiste, ki vplivajo na potek zgodovine. Zdravili so vest sveta. Ti spopadi so uvod v še resnejše dogodke, ker se Afričani ne bodo podredili takemu stanju.

Dejansko se v Južni Afriki nadaljujejo demonstracije proti diskriminacijskim ukrepom vlade in je prišlo ponovno do spopadov med demonstranti in policijo. V ponedeljek je prebivalstvo Južne Afrike priredilo dan žalovanja za žrtvami krvavih spopadov in je s tem, da ni šlo na delo, protestiralo proti nasilju vlade. Protestno gibanje je organiziral Afriški nacionalni kongres, zato je vlada takoj predložila zakon, s katerim naj bi prepovedali delovanje Afriškega nacionalnega kongresa in Vseafriškega kongresa, torej organizacij, ki se borijo za pravice in enakopravnost domačega prebivalstva.

Wedenig petič deželni glavar

Svečano-resna in polna pričakovanja je bila v sredo prva seja novoizvoljenega koroškega deželnega zbora. Najbolj zanimiva postavka dnevnega reda je bila brez dvoma volitev deželnega glavarja. Natlačeno polno radovedne publike je nestrpno pričakovalo razvoja pomembnega zasedanja. S precejšnjo zamudo so poslanci zasedli svoje seđe v isti zasedbi, kakor pred volitvami 6. marca, namreč na desni strani 5 poslancev FPÖ, poleg njih 12 poslancev ÖVP, nato 18 poslancev SPÖ in na skrajni levisi 1 poslanec KPÖ. Socialistični poslanci so se okrasili z velikimi rdečimi nageljni, FPÖ-jevski pa s plavicami.

Spet izvoljeni prezident deželnega zbora Jakob Sereinigg je po običajnih formalnostih, zaprisegi poslancev in drugem, prešel na volitev deželnega glavarja. Pri volitvi je bilo navzočih vseh 36 poslancev deželnega zbora.

V dvorani je vladala tišina, ko sta dva najmlajša poslanca Lubas od SPÖ in Bacher od ÖVP pobirala v zgodovinsko žaro volilne listke. Po zelo skrbnem štetju je prezident Sereinigg razglasil, da je bilo oddanih 36 glasovnic in sicer 18 veljavnih in 18 neveljavnih. Osemnajst glasovnic se je glasilo na ime Ferdinand Wedenig, ki je bil s tem tudi znova izvoljen za deželnega glavarja. Pri volitvi deželnega glavarja mora biti navzočih najmanj dve tretjini poslancev ter se mora več kot polovica veljavnih glasov glasiti na enega kandidata. Ker pa so bile glasovnice ÖVP, FPÖ in KPÖ prazne, je bil Wedenig izvoljen z 18 zanj oddanimi glasovi. Kakšna je bila cena za to zadržanje poslancev ÖVP in FPÖ in kakšne so koncesije, ni bilo povedano. Morda bomo to izvedli pri vladni izjavi, ki bo podana na prihodnji seji.

Za člane deželne vlade so bili soglasno potrjeni Mathias Krassnig kot prvi in Thomas Truppe kot drugi namestnik deželnega glavarja, Hans Sima in dr. Hans

„Dolomiten“ zapisal generalni tajnik Instituta za zveze z inozemstvom v Stuttgartu dr. Franz Thierfelder: Narodnostne skupine, v katerih se na mejah rade prepletajo med seboj velike kulture, izpolnjujejo funkcijo, ki je v ozki zvezi z evropsko solidarnostjo!

Kerstnig (SPÖ), dipl. ing. dr. Karl Schleinzner (ÖVP) in Hans Rader (FPÖ) pa kot deželni svetniki.

Vidno ganjen je petič izvoljeni deželni glavar Wedenig zagotovil, da bo spet vse svoje izkušnje vložil v korist dežele ter se prizadeval združevati vse, ki so dobre volje za skupno sodelovanje za blaginjo koroške domovine. Pet let bo trajala delovna doba nove vlade in deželnega zbora, med tem časom pričakujemo, da bo deželna oblast — v kolikor spada to v njeno pristojnost — v polni meri in čimprej zadovoljivo pospeševala tudi pravično uresničenje pripadajočih in zajamčenih narodnostnih pravic slovenske narodne manjšine na Koroškem.

Vladni sporazum o bolniških blagajnah

S koncem marca naj bi poteklo pogodbeno razmerje med bolniškimi blagajnami in zdravniki. Pogodbo so odpovedali zdravniki, ker bolniške blagajne niso ugodile njihovi zahtevi po zvišanju honorarjev. Tako bi morali socialni zavarovalci od danes naprej kljub zavarovanju plačati zdravnika in bi dobili izdatke — in še to le deloma — šele naknadno povrnjene od pristojne bolniške blagajne.

Spor med zdravniki in bolniškimi blagajnami ni nič novega, saj so še splošno v spominu stavke zdravnikov v zadnjih letih. Prav tako pa je tudi znano, da zastopata vladni stranki v pogledu na bolniške blagajne že vsa leta bistveno različna stališča, kar je v glavnem tudi krivo negotovemu položaju bolniških blagajn. Sicer so v trenutkih, ko je — kakor pravi pregovor — voda tekla v grlo, še vedno našli kompromisno rešitev, vendar so bile vse te rešitve le začasne in prej ali slej je postalo vprašanje spet pereče, ker jim nikdar ni uspelo, da bi problem rešili v osnovi.

Tudi v zadnjih dneh, ko je grozilo brez-pogodbeno stanje med bolniškimi blagajnami in zdravniki, sta vladni stranki mrzlično iskali izhod iz nevarne situacije. Spet sta se končno sporazumeli za kompromis, s katerim bo po vsej verjetnosti sicer odvrnjena največja nevarnost, vprašanje kot tako pa bo ostalo odprto tudi v bodoče.

V bistvu gre pri sporazumu za zvišanje dohodkov bolniških blagajn za 333 milijonov šilingov. Da pa s tem finančni položaj bol-

niških blagajn ni bil popolnoma rešen, je razvidno že iz tega, da nameravajo z začetkom leta 1961 urediti pri zvezi avstrijskih socialnih zavarovalnic poseben izravnalni sklad (sredstva naj bi dobili iz tobačnega davka!), iz katerega bi podprli tiste bolniške blagajne, ki bi bile pasivne.

Po sedanjem sporazumu se bodo prispevki za socialno zavarovanje tako pri delavcih kakor tudi pri nameščencih zvišali za 0,3 %, pri rentnikih pa za 0,5 %. Zvišanje pri delavcih in nameščencih bo enako razdeljeno na delojemalce in delodajalce, pri rentnikih pa bodo stroške nosili rentni zavodi. Prav tako je bilo sklenjeno zvišanje mere za odmerjanje prispevkov za socialno zavarovanje od sedanjih 2400 na 3000 šilingov, po potrebi pa bo s 1. 1. 1961 zvišana na 3600 šilingov. Končno bodo dobile bolniške blagajne povrnjene tudi podpore za bodoče in doječe matere, ki jih je doslej le do polovice krila država, zdaj pa bodo tudi drugo polovico krili iz sklada za otroške doklade. Na drugi strani pa so bile s sedanjim sporazumom odpravljene pristojbine za bolniške liste v višini 5 šilingov.

O sporazumu, ki bo začel veljati s 1. majem 1960, v pristojnih krogih pravijo, da so bile zdaj ustvarjene možnosti za uspešno pogajanja z zdravniki in je pričakovati, da ne bo prišlo do napovedane stavke honorarnih zdravnikov.

Mnenje drugih:

In der Frage der slowenischen und kroatischen Minderheiten in Österreich wurde von jugoslawischer Seite anerkannt, dass „die gegenwärtige österreichische Regierung und besonders deren Außenminister grösstes Interesse an dieser Frage zeigen“. Diese Formulierung in einer Tischrede Popovics bekräftigte den Eindruck, der auch während der Verhandlungen vorherrschte, nämlich dass Jugoslawien in diesen heiklen Dingen sehr taktvoll vorzugehen bereit ist. Natürlich wünscht man in Belgrad, dass der ethnische Charakter der Minderheiten erhalten bleibt. Aber man ist sich auch völlig klar darüber, dass es keine völkerrechtliche Grundlage etwa in der Form bilateraler Abkommen für weitere Gespräche über die Minderheiten gibt. Schon allein dadurch und durch den Umstand, dass sich die Minderheiten ja durch ihre Entscheidung bei der Volksabstimmung zu Österreich bekannt haben, unterscheidet sich diese Angelegenheit sehr wesentlich von der Südtirolfrage — von allen anderen Unterschieden gar nicht zu reden. Im abschliessenden Communiqué brauchen bei diesem Punkt daher die Auffassungen Jugoslawiens und Österreichs sozusagen bloss addiert zu werden. Österreich wird, heisst es darin, im Sinne seiner Verfassung und des Artikels 7 des Staatsvertrages die Lage der Minderheiten konsolidieren.

„Neues Österreich“, 22. 3. 1960, Dunaj

Glasiło Zveze komunistov Jugoslavije „Komunist“ poudarja, da so bili razgovori med avstrijskim zunanjim ministrom in jugoslovanskim državnim sekretarjem za zunanje zadeve Popovičem koristni, da so s temi razgovori vzpostavljeni stiki, ki so v skladu z željami obeh vlad, in izraža prepričanje, da bo nadaljevanje začelih razgovorov prineslo nove koristne plodove. Po ugotovitvi, da je bil rezultat razgovorov podpis več sporazumov in dogovor o začetku razgovorov v smislu dolgoročnega trgovskega sporazuma, izraža „Komunist“ mnenje, da bodo tudi ostala vprašanja rešena, ko bodo odnosi med obema državama postali intenzivnejši.

„V tej zvezi se lahko pričakuje, da bosta zboljšanje in razvoj avstrijsko-jugoslovanskih odnosov ugodno vplivala tudi na ureditev položaja slovenske in hrvatske manjšine v Avstriji. Demokratično rešitev mora sprejeti avstrijska vlada, ker je to predvsem stvar njenih notranjih odnosov. Če se bo to vprašanje pravilno rešilo, bosta slovenska in hrvatska manjšina hitro postali most razumevanja in sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo.“

„Komunist“, 23. 3. 1960, Beograd

Belgrad hat sich, wie die getrennten Formulierungen hinsichtlich der Minderheitenfrage beweisen, bemüht, das Gesicht zu wahren, musste aber immerhin anerkennen, dass die Regelung der Minderheitenprobleme eine interne österreichische Angelegenheit ist. Die österreichische Delegation aber weist in ihrer Formulierung darauf hin, dass sie sich bemühen werde, die Probleme „gemäss den Prinzipien der österreichischen Verfassung“, zu regeln. Das erwartet die österreichische und besonders die Südkärntner Bevölkerung auch von ihr. Die neuerliche totalitäre Kampagne der Slowenenführung hat eine neue Welle der Empörung hervorgerufen, und die Bevölkerung ist entschlossen, den slowenischen Bestrebungen nach Macht über ihre eigene Sphäre hinaus, den äussersten Widerstand entgegenzusetzen.

„Neue Front“, 26. 3. 1960, Dunaj

Razgovori v Beogradu so pokazali, da družbene razlike v državnih sistemih ter razlike pri oceni posameznih mednarodnih dogodkov ne smejo vplivati na medsebojno sodelovanje. O tem govori tudi uradno poročilo. Na drugi strani obe vladi poudarjata, da je treba po razmeroma dolgem premoru pričeti s temeljito izmenjavo mnenj o vseh doslej nerešenih vprašanjih, ki so zaostrovala medsebojne odnose. Jugoslavija pri tem posebno poudarja pravilno rešitev manjšinskega vprašanja. Slovenci in hrvatski manjšini naj zagotovo nemoten nacionalni razvoj v skladu s obojestransko dobro voljo (na jugoslovanski strani norm o manjšinskem vprašanju. Kaže, da je avstrijska vlada pripravljena resneje načeti to vprašanje. Zato lahko pričakujemo, da bodo kmalu ustvarjeni ustrežni pogoji, ob katerih bo mogoče odstraniti glavne dosedanje ovire...

Beograjski razgovori so odprli pot tesnejšemu sodelovanju. Zato tudi niso prinesli kdo ve kakih večjih konkretnih zaključkov. Toda z obojestransko dobro voljo (na jugoslovanski strani so to kazali vedno doslej) bodo bodoči odnosi obeh sosed dobili ustrezno obliko in vsebino. Tak razvoj pozdravljajo vsi dobronamerni in miru željni ljudje v obeh deželah.

„Večerni“, 21. 3. 1960, Maribor

Es ist zu hoffen, dass am Beginn einer neuen Phase von guten Beziehungen zwischen Österreich und Jugoslawien das Problem der Slowenen in Kärnten ein für alle Mal von

Tudi Slovenci v Italiji se borijo za pravice

ki so jim zajamčene z ustavo in mednarodno pogodbo

Podobno kot koroški Slovenci bojujejo boj za narodnostne pravice in enakopravnost z večinskim narodom tudi Slovenci v Italiji. Medtem ko so goriški in beneški Slovencem zajamčene pravice le z italijan ko ustavo, ki zagotavlja popolno enakopravnost vseh državljanov, pa imajo tržaški Slovenci priznane pravice poleg tega tudi v mednarodni pogodbi, znani pod imenom londonski sporazum. Kljub temu pa so po več kot petih letih od podpisa tega sporazuma še daleč od tega, da bi uživali enakopravnost s sodeželani italijanske narodnosti, daleč od tega, da bi bila Italija dosledno izpolnila obveznosti, ki jih je prevzela s podpisom sporazuma. Nasprotno pa je Jugoslavija, kateri so bile naložene podobne obveznosti napram italijanski manjšini, priznala le-tej pravice in enakopravnost, ki lahko služijo kot vzor vsem drugim državam pri reševanju narodnostnih in manjšinskih problemov.

Prejšnji teden so v krogih tržaških Slovencev z zadovoljstvom pozdravili najnovejši ukrep generalnega vladnega komisarja, ki je razpisal natečaj za slovenske učne knjige na slovenskih osnovnih šolah. Pričakujejo, da bo podoben razpis v kratkem objavljen tudi za slovenske srednje in strokovne šole. Od tega razpisa pričakujejo, da bo omogočil kvalitetnejši pouk na slovenskih šolah, kjer je prav glede pisanja in izbora slovenskih učbenikov obstajala občutna vrzel.

Prav tako so tržaški Slovenci z veseljem sprejeli vest o predvideni gradnji slovenske gimnazije v Trstu in samo upajo, da se odobritev načrtov ne bo predolgo zavlekla. Nasprotno pa na področju slovenskega šolstva kljub tozadevnim obljubam še vedno niso bile odpravljene napake, ki se glede pouka slovenščine pojavljajo v šolskih spričevalih.

Kljub posameznim pozitivnim ukrepom pa je šolstvo slej ko prej eno izmed odprtih vprašanj slovenske manjšine v Trstu, ki še vedno čaka na zakon, s katerim bi bil vsestransko in dokončno urejen položaj slovenskih šol.

Gradbeni delavci hočejo odločna dejanja

Avstrijski inštitut za gospodarsko raziskovanje je pred nedavnim objavil razpravo, iz katere je med drugim razvidno, da so pri realnih zasluhkih v času od 1937 do 1959 zabeležili 9,4-kratno povišanje, pri potrošnih dobrinah pa le 6,7-kratno povišanje. Iz tega sklepajo, da so se realni zasluhki v teh letih zvišali za 40 odstotkov.

Nepoučeni bralec bi ob teh podatkih mislil, da se je položaj avstrijskega delavstva res tako izboljšal. Toda dejstva so bistveno drugačna in ni ravno najboljši dokaz za zavilno življenje delavcev, če se vedno več poklicnih skupin bori za povišanje

plač in mezd. Paritetska komisija, ki naj bi skrbela za pravično razmerje med cenami in zasluhki, bo morala razpravljati o celi vrsti zahtev po zvišanju mezd, hkrati pa napovedujejo tudi vsestransko podražitev, ki bi razmerje le še bolj zaostila.

Posebno odločno nastopajo trenutno gradbeni delavci, ki prav v teh dneh glasujejo o tem, ali bi se zadovoljili z dosedanjimi zasluhki, ali pa bi segli po sindikalnih sredstvih in si tako priborili izboljšanje svojega položaja. Dosedanji rezultati glasovanja vsekakor kažejo, da se gradbeni delavci nočejo več zadovoljevati z obljubami, marveč zahtevajo ustrezna dejanja.

Kadilci posegajo po boljših kvalitetah

Avstrijska tobačna tovarna je od minule jeseni dosegla s prekmerno dolgo „Smart-Export“ filter-cigareto nenavadno velik prodajni uspeh. Tako je povedal na dunajskem velesejmu generalni direktor avstrijske tobačne režije ter dejal, da računajo, da bodo po sedanjem razvoju prodali v letu 500 milijonov komadov „Smart-Export“. Cigareta ni samo izredno povpraševano izvozno blago, temveč je vedno bolj zaželjena tudi pri tuzemskih kadilcih.

V zadnjih mesecih so prvič ugotovili, da potrošnja cigarete „Austria 3“ ni več narasla. Konzumenti vedno bolj posegajo po boljših cigaretah. Temu razvoju je tobačna režija ustregla tudi s tem, da je spravila pred nedavnim na trg še drugo vrsto prekmerno dolgih filter-cigaret, ki se jim pravi „Regie-Gold“.

Generalni direktor je med bodočimi načrti tobačne režije navedel, da gradijo v Hainburgu novo tobačno tovarno, ki bo ena izmed najmodernejših v Evropi. Tovarna bo namenjena temu, da bi avstrijske tobačne izdelke uspešno vključili na evropski trg. Prizadevajo si, da bi avstrijske cigarete predvsem izvažali v Zahodno Nemčijo, na Švedsko in Švico. V načrtu imajo, da bodo proizvajali še druge cigarete vrste ter so napravili v zadnjem času 200 tobačnih poizkusov v ta namen.

Kmetijsko združništvo v Franciji

Število kmetijskih zadrug v Franciji je naraslo do leta 1958 na 15.800. Z odpravo kmetijskih pridelkov se peča 7200 krajevnih zadrug. Po svojih nalogah so te zadruge porazdeljene na naslednja področja: 895 zadrug vskladiščuje 82 odstotkov oddane pšenice, 80 odstotkov rži, 75 odstotkov ječmena, 72 odstotkov ovsa in 65 odstotkov koruze. Zajamčeno seme proizvaja 210 zadrug in sicer 52 odstotkov pšenice, 45 odstotkov koruze in po 40 odstotkov ječmena in ovsa celotne francoske proizvodnje. V Franciji je tudi 110 mlinskih in pekarskih zadrug.

Während die mit dem Bleistift errechenbaren Behandlungspunkte nach längerem Hin und Her auf jene lange Bank weitergeschoben wurden, auf der sie sich schon seit Jahren schleppend fortbewegen, gelang es Dr. Kreisky, die Kärntner Minderheitenfrage erfolgreich aus etwaigen Interventionsbereichen auszuklammern: Belgrad erhofft sich zwar eine „Konsolidierung der slowenischen Minderheit“ in Kärnten, gestand aber ausdrücklich zu, dass es sich um eine rein innerösterreichische Frage handle. Versierte Beobachter sind allerdings der Meinung, dass diese Bereitschaft mit dem politischen Wind wechseln könne. Noch nie, sagen sie, seien Volksstumsfragen in Grenzgebieten „für alle Zeiten“ aus zwischenstaatlichen Klimaregelungen ausgenommen geblieben, wie einverständlich auch immer das in Diplomatenbesprechungen bekräftigt worden sei. Auch sei die Entscheidung, was als „Konsolidierung der Minderheit“ anzusehen ist, nicht zuletzt auf die Auslegung titoistischer Politiker in Kärnten, unbeschadet ihres wirklichen Anhangs unter der Minderheit, angewiesen.

„Salzburger Nachrichten“, 21. 3. 1960, Salzburg

PO ŠIRNEM SVETU

Beograd. — Zadnjo nedeljo je v 71. letu starosti umrl Ivan Karaivanov, član CK Zveze komunistov Jugoslavije, član Zveznega odbora SZDL Jugoslavije in zvezni ljudski poslanec. Pokojni je zrasel v bolgarskem delavskem gibanju in posvetil največji del svoje revolucionarne dejavnosti mednarodnemu delavskemu gibanju, po drugi svetovni vojni pa delavskemu gibanju in graditvi socializma v Jugoslaviji. Za umrlega Karaivanova je bil odrejen državni pogreb.

Bruselj. — Pred nekaj dnevi je zahodnonemški obrambni minister Strauss podpisal v Bruslju nemško-belgijski sporazum o namestitvi vojaških skladišč nemške vojske na ozemlju Belgije.

Rim. — Papež XXIII. je na nedavnem tajnem konzistoriju imenoval spet deset novih kardinalov, med temi tudi tri tajne, katerih imena niso bila objavljena. Med novimi kardinali so prvič v zgodovini zastopani tudi črnci, Japonci in Filipinci. Skupno šteje kardinalski kolegij zdaj 88 članov.

Kairo. — Ob 15. obletnici ustanovitve Arabske lige je njen generalni sekretar Hasuna izjavil, da bi morali ustanoviti v obliki konfederacije trdnjšo arabsko skupnost. Politični opazovalci menijo, da je podal Hasuna to izjavo z namenom, da bi dal državam članicam Lige novo pobudo pri njihovem združevanju.

Strassburg. — „Evropski parlament“ šestih držav, ki so včlanjene v Evropsko gospodarsko skupnost, je izvolil za svojega novega predsednika zahodnonemškega poslanca Furlerja, ki bo zavzel položaj dosedanjega predsednika Schumana, kateri je odklonil ponovno kandidaturo.

Berlin. — V zahodnem delu Berlina je ponovno prišlo do nacističnih napisnih akcij, pri katerih so poleg kljukastih križev napisali na zidove hiš tudi parole „Nemčija, vzdrami se“ in „Mi nadaljujemo borbo“. Šele prejšnji teden so oblasti v vzhodnem Berlinu zavrnile vlak iz zahodnega dela mesta, ker so bili na vagonih naslikani kljukasti križi.

Rim. — Po večtedenski vladni krizi je prejšnji ministrski predsednik Segni na pritisk Vatikana opustil prizadevanja za sestavo vlade levega centra. Nato je predsednik republike Gronchi poveril nalogo bivšemu ministru za proračun Tambroniju, ki je pred nekaj dnevi objavil seznam članov nove vlade, ki je sestavljena izključno samo iz demokristjanskih ministrov, ki so razen malih izjem bili zastopani že v prejšnjih italijanskih vladah. Usoda nove vlade, v kateri zavzema položaj zunanjega ministra dosedanji ministrski predsednik Segni, še ni znana, ker se bo šele te dni predstavila parlamentu.

Seul. — Za predsednika Južne Koreje je bil na nedavnih volitvah ponovno izvoljen Singman Ri, medtem ko je njegov edini nasprotnik, predstavnik demokratske stranke Čug Pjong Ok, kratko pred volitvami umrl v Ameriki. V tej zvezi je zanimivo, da je tudi pri volitvah leta 1956 umrl Singman Rijevo nasprotnik, demokrat Patrick Henri Šiniki, ki je pri volitvah kljub temu dobil več glasov kot Singman Ri, vendar so bili ti glasovi pragrašeni za neveljavne. Med sedanjio volilno borbo se je Singman Rijevo stranka posluževala najhujšega nasilja in je bilo po neuradnih vesteh 10 ljudi ubitih, 40 pa ranjenih.

Washington. — Predsednik ameriške parlamentarne komisije za atomsko energijo je sporočil, da delajo ZDA priprave za podzemeljsko jedrsko eksplozijo, ki naj bi bila prihodnje leto v bližini Carlsbada v Novi Mehiki. Eksplozijo nameravajo sprožiti v globini 360 metrov pod zemljo in bi naj nudila „dragocene informacije“ o možnosti izkoriščanja atomske energije v miroljubne namene.

„Die Wochen-Presse“, 26. 3. 1960, Dunaj

„Lira” iz Kamnika pride na Koroško

Po dolgih letih pride pevski zbor Prvega slovenskega pevskega društva „Lira” iz Kamnika na svoj drugi obisk na Koroško. Ob tej priložnosti bo Slovenska prosvetna zveza pripravila tri koncerte zbora, in sicer v soboto, dne 9. aprila ob 8. uri zvečer pri Pušniku v Ločah nad Baškim jezerom in v nedeljo, dne 10. aprila ob 1/2 3. uri popoldne v Narodnem domu v Dobrli vasi ter ob 1/2 8. uri zvečer pri Kreuzwirtu pod Jerberkom.

Koncertni spored gostovanja LIRE na Koroškem obsega izključno dela slovenskih skladateljev sedanje in deloma polpretekle dobe. V prvem delu posreduje zbor umetne pesmi večinoma še živečih skladateljev, medtem ko je drugi del sporeda izpolnjen s pesmimi, za katere ne vemo, kdo je avtor besedila in glasbe, skratka pesmi, ki jih je neznani ljudski pevec prenesel med ljudstvo, kjer še vedno živijo. Skladatelji pa so te pesmi umetniško preoblikovali, harmonizirali in priredili ter jim tako odprli vrata na koncertni oder. številne pesmi sporeda imajo tudi solistične vloške.

Da seznanimo naše ljudi z zborom, ki nas bo obiskal, objavljamo tukaj nekaj podatkov iz njegove zgodovine.

Dne 4. novembra 1882 je ustanovila v Kamniku peščica mož pevsko društvo LIRA. Prej Slovenci nismo imeli samostojnih pevskih društev, vokalno glasbo so posredovali le tako imenovane čitalnice, ki so bile razmeroma goslo posejane širom slovenskih krajev. Imele pa so obče-kulturni pomen in so se zbori za prireditve v čitalnicah zbirali le priložnostno, da so s svojimi nastopi dopolnjevali program prireditev.

Prvo slovensko samostojno pevsko društvo LIRA je krepko zastavilo svoje sile pri širjenju in negovanju slovenske narodne in umetne pesmi. Kmalu po ustanovitvi je društvo nastopilo na Veliki besedi Narodne čitalnice v Kamniku. Takrat je pogosto prihajal v Kamnik tudi pesnik Simon Gregorčič, ki je poslušal pelje Lirašev in jih bodril pri njihovem delu.

Ob prvi obletnici je LIRA dobila tudi svoj prapor, ki si ga je društvo obdržalo tudi skozi obe svetovni vojni in je danes najstarejši slovenski pevski prapor sploh. Okrašen je z dragocenimi trakovi s številnih turnej in gostovanj.

Polet LIRE je bil zelo širok. Delovala ni samo v Kamniku in bližnji okolici; ponesla je pesem tudi v dobršen del kranjske, pri morske, štajerske in koroške zemlje. Pred 66 leti je bila LIRA prvič na Koroškem: dne 26. oktobra 1894 je imela odličen nastop v Celovcu na proslavi Andreja Einspielerja in Antona Martina Slomška. Takrat so nastopili Liraši tudi v Škočidolu, kjer so prejeli srebrni pokal, darilo tamkajšnjega župnika in koroškega rodoljuba Antona Gabrona.

Prva svetovna vojna je tudi pri LIRI uničila domala sleherno kulturno delovanje. Povojna doba pa je društvu prinesla nov vzpon. Leta 1920 je prevzel pevsko vodstvo dvajsetletni Ciril Vremšak, ki je preusmeril dotedanje delovanje zbora od rodoljubnega in vžigajočega prepevanja v koncertno delo. Sporedi njegovih koncertov kažejo resna umetniška prizadevanja. Letos praznuje Ciril Vremšak 40-letnico umetniškega in hkrati nepretrganega delo-

vanja pri LIRI, kar je redke pojav med slovenskimi zborovodji.

Leta 1924 je dosegla LIRA v Ljubljani prvenstvo med moškimi pevskimi zbori, ki so bili včlanjeni v Zvezi slovenskih pevskih zborov. Slovesne proslave 50-letnice zbora

ne, jih pomnožila z novimi pevci in začela delovati z novim poletom. Ob 70-letnici je LIRA prikazala na koncertu prerez slovenske vokalne glasbe od začetkov pa do sodobnih skladateljev. V času svojega obstoja je priredila LIRA nad 970 samostojnih koncertov, vseh drugih nastopov pa je bilo nad dva tisoč.

LIRA je vsa leta vzdrževala tesne stike s slovenskimi skladatelji, o čemer pričajo tudi številne LIRI posvečene skladbe priznanih skladateljev Emila Adamiča, Lovra Horvata, Zorka Prelovca, P. F. Ačka, Frana Venturinija, Cirila Vremšaka, Pavla Šivica in Vasilija Mirka.

Pomen LIRE v polpretekli dobi je bil še toliko večji, ker takrat še nismo poznali radia in drugih sodobnih tehničnih naprav za razširjanje glasbe, marveč so bili pevski

Planica ob svojem srebrnem jubileju

V nedeljo so bile v Planici zaključene letošnje štiridnevne smučarske prireditve ob 25-letnici planiške skakalnice. Če so že v prvih treh dneh našli po 10 do 15 tisoč gledalcev, potem je bil na zaključni prireditvi v nedeljo tudi v tem oziru dosežen edinstven rekord: 30.000 obiskovalcev iz vseh predelov Jugoslavije ter iz mnogih drugih držav, ki so prišli v Planico, da si ogledajo boj med najboljšimi smučarskimi skakalci sveta iz 12 držav.

Prvi dan so bile kvalifikacijske tekme na „mali” 80-metrski skakalnici, ostale tri dni pa so skakali na veliki 120-metrski mojestrovini pokojnega graditelja mamutskih skakalnic ing. Bloudka. Viške planiških prireditev je bil vsekakor v nedeljo, ko so bili med nešteti gledalci tudi predsednik FLR Jugoslavije maršal Tito s soprogo, mnogi člani zveze in republiške vlade ter visoki predstavniki političnega in javnega življenja.

Kakor je bilo pričakovati, se je med tekmovalci najbolj odlikoval zmagovalac letošnjih olimpijskih iger Helmut Recknagel iz Vzhodne Nemčije, ki je že prvi dan skakanja na veliki skakalnici izboljšal svoj prejšnji planiški rekord na 124,5 m, v nedeljo pa postavil nov rekord s 127 m. (Ker je s tem že preskočil kritično točko skakalnice, so morali pri naslednjih skokih skrajšati zalet.) Tudi v ekipnem plasmaju je zmagala Vzhodna Nemčija, ki si je tako osvojila Bloudkov spominski pokal.

Med posameznimi tekmovalci pa je posrbel za presenečenje tudi Jugoslovčan Marjan Pečar, ki je kot najmlajši udeleženec tekmovanja prvi dan poletov na veliki skakalnici zasedel drugo mesto za Recknaglom ter si v končnem plasmaju osvojil 8. mesto pred številnimi svetovno znanimi mojstri smučarskih poletov. Razočarali pa so avstrijski skakalci, ki se v Planici tokrat sploh niso mogli uveljaviti ter je najboljši Avstrijec (Müller) zasedel 15. mesto med 40 tekmovalci.

Planica je imela svoj veliki dan, ki bo ostal častno zapisan v zgodovini jugoslovanskega zimskega športa. Na ta dan pa so se prireditelji tudi temeljito pripravili, pripravili v vsakem oziru in jim je bilo izrečeno splošno priznanje za tehnično izvedbo prireditev. Da so imeli pri tem mnogo dela in skrb, je razvidno že iz tega, da so v nedeljo našli v Planici 12 posebnih vlakov, nad 150 avtobusov in 2500 osebnih avtomobilov.

Po prireditvi je maršal Tito sprejel najboljši udeležence tekmovanja v hotelu „Pošta” na Jesenicah, kjer jim je priredil tudi kosilo. Slovesna razglasitev rezultatov in razdelitev nagrad pa je bila v Kazinu na Bledu. Trije prvoplasirani tekmovalci so prejeli zlato, srebrno oz. bronasto čaplo na simbolizirani skakalnici in še posebne nagrade maršala Tita: Recknagel zlato tobačnico, Larsen in Vitikainen pa zlati uri. Z zapestnimi urami je nagradil maršal Tito tudi vse jugoslovanske tekmovalce, poleg tega pa so si tekmovalci in tuji gostje lahko izbrali še dragocena praktična darila.

v Kamniku so se udeležili odlični predstavniki slovenskega kulturnega življenja. Koncert je bil na umetniški višini in sta ga prenašali tudi radijski postaji Beograd in Zagreb.

V težkih letih druge svetovne vojne je moralo društvo prenehati s svojim delom, po vojni pa je LIRA takoj zbrala svoje čla-

zbori edini posredovalci in reproduktivni činitelji slovenske pesmi. Napreden, zdrav duh je vodil LIRO od ustanovitve pa do danes. V skoraj 8 desetletjih je opravila pomembno vlogo, saj je ponesla našo narodno in umetno pesem širom po domovini in tudi izven nje v kraje, kjer živi slovenski človek.

VIII. Ljubljanski festival

V okviru letošnjega VIII. Ljubljanskega festivala bo v prvi polovici julija prirejena I. Nagradna revija jugoslovanskega baleta. Sodelovali bodo operni balet iz Beograda, Ljubljane, Sarajeva, Skoplja in Zagreba, do čim nastop opernih baletnih ansamblov iz Maribora, Novega Sada, Osijeka, Reke in Splita iz tehničnih razlogov letos še ni mogoč.

Za predstave, ki se bodo pričele s 30. junijem v Križankah, je bil določen pešter spored:

OPERA BEOGRAD

Ch. A. Adam: **Giselle**

OPERA LJUBLJANA

S. Prokofjev: **Pepelka**

OPERA SARAJEVO

1. E. Grieg: **Koreografske sekvence**
2. Rossini-Respighi: **Pravljica prodajalna**
3. K. Baranovič: **Lectovo srce**

OPERA SKOPJE

1. P. I. Čajkovski: **V. simfonija**
2. A. Ponchielli: **Baletne impresije**
3. Rossini-Respighi: **Pravljica prodajalna**

OPERA ZAGREB

1. B. Sakač: **Simfonija o mrtvem vojaku**
2. B. Bartok: **Čudoviti mandarin**
3. S. Rahmanjinov: **Rapsodija na Paganinijevo temo**

Četrtilič gledališče narodov

V torek, dne 15. marca bodo v gledališču Sarah Bernhardt v Parizu odprli četrto sezono gledališča narodov. V tej sezoni bo z dramami, operami in baleti nastopalo 31 ansamblov iz 22 držav. Prvič se bodo na odru tega gledališča pojavili Južna Koreja, Peru, Turčija, Mali in Zlata obala.

Jugoslavijo bo v letošnji sezoni zastopala zagrebška opera s „Pikovo damo” in z „Zaroko v samostanu”. Avstrija v letošnji sezoni ne bo sodelovala.

Sienkiewiczovi „Križarji” tudi v filmu

Znani roman poljskega pisatelja Sienkiewicza „Križarji”, ki smo ga z velikim zanimanjem prebirali tudi po naših krajih, bo zaživel novo življenje kot monumentalni film. Snemajo ga na Poljskem po scenariju Leona Kručkovskega, dramskega pisatelja in enega izmed predstavnikov socialističnega realizma na Poljskem. Režijo pri snemanju filma je prevzel Aleksander Ford.

Ob sodelovanju 1800 igralcev in stativov bo to prvi panoramski in barvni film na Poljskem. Razumljivo bodo stroški za izdelavo filma bistveno višji kot pri navadnih flmih in računano, da bodo znašali 35 milijonov zlotov, kar je sedemkrat več od stroškov za snemanje povprečnega poljskega filma.

vali prav na to ureditev kot na vzorno rešitev jezikovnega vprašanja na koroških obveznih šolah, tudi pozneje, 3. februarja 1955, je avstrijska vlada v memorandumu, naslovljenem „Minderheitenschutz im Erziehungs-wesen in Österreich” opozarjala podkomisijo OZN za preprečevanje diskriminacij in zaščito manjšin na koroško dvojezično šolstvo kot na sistem, ki jamči šolanje otrok v njihovi materinščini.¹⁾ Avstriji v tem oziru ni bila naložena kaka nova, izjemno težka naloga, marveč samo obveznost vztrajati pri stanju, ki ga je že sama ustvarila, in skrbeti, da se ne popači.

Znano pa je, kaj se je zgodilo. 22. septembra 1958 je koroški deželni šolski svet na zahtevo nemških nacionalističnih organizacij z administrativnim odlokom razveljavil ustavnopravno veljavno uredbo o dvojezičnih šolah v njenih bistvenih določbah; odpravil je načelo obveznega pouka v obeh jezikih in ga postavil na fakultativno osnovo s tem, da je dal staremu pravico, da otroke odjavijo od dvojezičnega pouka.

(Nadaljevanje sledi)

1) „V načelu je pouk na prvih treh stopnjah teh šol v materinskem jeziku otroka, vendar pa je od vstopa v šolo najmanj šest ur vsak teden posvečenih drugemu deželnemu jeziku. Na četrti stopnji ostane nemščina učni jezik za preostalo dobo obveznega šolanja, a slovenščina je na četrti stopnji štiri ure, pozneje pa tri ure na teden učni jezik. Verouk je izključno v materinskem jeziku.” (E-CN. 4-Sub. 2/L. 92-Add. 32, str. 14).

Janko Pleterski: Materinščina otrok in pouk na koroških osnovnih šolah (PONATIS IZ „ZBORNIKA KOROŠKE”)

Po splošno priznanem pedagoškem načelu je za normalni razvoj otroka najprimernejši in najučinkovitejši osnovnošolski pouk v njegovem materinskem jeziku. Če ni mogoče drugače, vsaj na začetnih stopnjah. To načelo sprejema kot temeljno tudi sodobna mednarodna pedagoška znanost. Znano je, da je na primer mednarodno posvetovanje pedagogov, ki ga je leta 1951 organiziral UNESCO o vprašanju uporabe materinščine v pouku, na prvo mesto v svojih zaključkih postavilo naslednja tri načela:

1. Materinski jezik je za vsakogar naravno sredstvo izražanja in ena prvih potreb posameznika je polno razvijanje svoje sposobnosti izražanja.
2. Vsak učenec bi moral šolanje začeti v svojem materinskem jeziku.
3. Ničesar ni v ustroju kateregakoli jezika, kar bi ga onesposobilo, da bi bil sredstvo posredovanja moderne civilizacije.¹⁾

Razume se, da to načelo ne velja samo tam, kjer je prebivalstvo jezikovno enotno, marveč tudi na področjih, kjer žive etnične, jezikovne manjšine. Če za takšna področja tega načela ne bi priznali, bi to pomenilo diskriminiranje manjšinskega prebivalstva v celoti, posebno pa še njegovega mladega rdu, torej ravno tistega najboljčutljivejšega in pravno še ne sposobnega dela, za katerega načrt Deklaracije otrokovih pravic med drugim zahteva: „Otroku je treba zagotoviti posebno zakonsko in drugo zaščito. Kadarkoli je potrebno, je treba otroku preskrbeti pravne možnosti in ugodnosti, da se mu omogoči razvoj v smislu principov te deklaracije. Najboljši interesi otroka naj bodo najvišji smoter pri sprejemanju takih zakonov.”²⁾ Memorandum, ki ga je o problemu diskriminacije izdelal generalni sekretar za Komisijo za človekove pravice leta 1949, je med možnimi oblikami diskriminacije naštel tudi naslednjo: „Če se otrok šola v jeziku, ki ni njegov materinski jezik, lahko to pomeni, da otrok ni deležen ravnanja na osnovi enakopravnosti s tistimi

otroki, ki se šolajo v svojem materinskem jeziku.”³⁾

Avstrijska državna pogodba določa, da imajo avstrijski državljani slovenske manjšine na Koroškem „pravico do osnovnega pouka v slovenskem jeziku” (člen 7, odstavek 2). To pomeni, da je Avstrija dolžna preprečiti prav tisto vrsto diskriminacije, o kateri govori prej omenjeni memorandum generalnega sekretarja OZN, zagotoviti mora, da bodo tudi otroci slovenskega rodu deležni osnovnega pouka v svoji materinščini.

Drugačna razlaga te določbe, razlaga, ki bi zanižala dolžnost pozitivne akcije s strani Avstrije, da prepreči diskriminiranje slovenskih otrok glede osnovne vzgoje v materinščini in jim na tem področju zagotovi dejansko enakopravnost, bi bila ne osnovana tudi zaradi tega, ker ta določba sankcionira stanje, kakršno je v času pogajanj in podpisa državne pogodbe na Koroškem dejansko in pravno že obstajalo. Uredba o dvojezičnih šolah od 3. oktobra 1945 je bila zasnovana prav na principu, da je treba vsem otrokom slovenskega in dvojezičnega področja na Koroškem zagotoviti osnovni pouk v materinščini.

Ne samo, da so se avstrijski predstavniki na pogajanjih o državni pogodbi sklice-

1) L'emploi des langues vernaculaires dans l'enseignement, UNESCO, Paris 1953, str. 80.

2) Dokumentacija OZN, E/CN. 4/L. 545, 8. april 1959.

3) The main types and causes of discrimination, United Nations, E/CN. 4/Sub. 2/40-Rev. 1, 7 June 1949, str. 3.

Sele-Kot

V naši domači gostilni „Pri žagi“ v zadnjem času niso le peli, pili in vpili, temveč so se tudi pošteno učili. V nedeljo, 6. marca, so namreč začeli s poukom prve šoferske šole v Kotu. Sicer imamo pri nas že dalje časa nekaj „izkušenih“ avtomobilistov in motociklistov, ki pa so morali vsi napraviti šofersko šolo in izpite v Borovljah, pozneje pa tudi že v Selah. Za razpisano šofersko šolo v Kotu, ki jo je najavila šoferska šola Podlessnig iz Celovca, se je prijavilo dovolj interesentov, zato je prihajal učitelj k nam ter s tem prihranil šoferskim pripravnikom precej časa in naporov.

Ob večernih urah so se bodoči šoferji zbirali v Malejevi gostilni ter pazljivo poslušali besede predavatelja, ki jim je posredoval potrebno znanje za sposobnega voznika motornih vozil. Razumljivo je, da so govorili pred poukom in tudi po njem največ o prometnih znakih, prometnih pravilih in še posebno o križiščih. Ravnanje šoferja na križiščih ni lahko dojeti ter so bila ob vprašanju, kateri ima v tem ali onem primeru prednost, večkrat različna mnenja. Na enotno in pravilno pojmovanje te stvari šoferskega znanja pa so prišli vsi tisti, ki so dne 22. marca z uspehom napravili izpite na okrajnem glavarstvu v Celovcu. Za brihtne, kakor so naši ljudje, izpiti niso bili nezmisljivi. Vsem novim šoferjem priskrbo čestitamo z željo, da bi srečno in brez prometnih nesreč vodili motocikle in avtomobile. Najvažnejši del izpita je končan, praktični del, to je vožnja, pa postaja za vse od ure do ure bolj zanimiv.

Omenimo še, kar je bilo zelo razveseljivo, da je poslala Podlessnigova šoferska šola k nam učitelja, ki razume in obvlada tudi slovenščino. Če je bilo potrebno, je temu ali onemu razlagal učno snov lepo v domačem jeziku. Zaradi tega je bilo tudi razpoloženje pri pouku kar najbolj zadovoljivo.

Nas Kočane pa ne zanima le tehnični razvoj, marveč tudi razvoj slovenskega pesništva in slovenske književnosti sploh. Lep dokaz temu je bil, da smo se literarnega večera, na katerega nas je za večer 24. marca povabila Slovenska prosvetna zveza, udeležili v nepričakovano velikem številu. To priča, da se zavedamo, za kaj gre, če nas pokličejo naši voditelji in smo s tem tudi pokazali, da ljubimo in spoštujemo naš materinski jezik nad vse. Skrbeli bomo, vsak posameznik in vsi, da se bomo v materinščini vedno bolj izpopolnili, predvsem pa naj bo naša naloga, da se je prav dobro naučijo naši najmlajši. Najboljši prijatelj, ki nam bo pri tem plemenitem prizadevanju vedno z uspehom pomagal, pa je napisana, oziroma tiskana beseda — naša knjiga in slovenski časopis.

Slovenski pesniki in pisatelji so bili od nekdanj buditelji in vzgojitelji svojega naroda. Tudi danes izpolnjujejo to visoko nalogo, zato smo bili veseli in ponosni, da smo se mogli z nekaterimi izmed njih tudi osebno seznaniti. Stari in mladi smo z zanimanjem poslušali, ko nam je pisatelj Mitja Mejak predložil nesporno vlogo in pomen prav Koroške za razvoj slovenske literature in knjižnega jezika. Globok vtis so napravili na nas tudi podatki o sodobni

ZAKLJUČNA PRIREDITEV

gospodinjstvo-kuharskega tečaja v Sekiri

v nedeljo, dne 10. aprila 1960, ob 14.00 uri v hotelu Korotan.

bujni in množični proizvodnji slovenske književnosti. Pesnik Tone Pavček je poskrbel s svojimi recitacijami svojih pesmi tudi za prijetno razvedrilo. Užgala je pesem o pijancu, prav zabavni sta bili pesmi o Tonetu in Lizi, pesem pa, ki opeva dekle s kitami, je zelo navdušila nekatere fante. Skratka, vsak je prišel na svoj račun.

V prijetni domačnosti smo se potem še zabavali, dokler nas naš „strogi“ gostilničar Joza ni resno, toda vljudno opomnil, da se je treba dvigniti in iti domov. Samoumevno je ta večer še posebno navdušeno zadonel naša domača pesem, saj so bili navzoči skoraj vsi naši najboljši pevci. Taka večera še nismo kdaj doživeli v Kotu in upamo, da ne bomo predolgo čakali, ko bomo spet deležni podobne osvežujoče in vzpodbudne prireditve.

Velike investicije Dravskih elektrarn na Koroškem

Na novinarski konferenci Avstrijskih dravskih elektrarn, ki imajo svoj sedež v Celovcu, so povedali zanimive in visoke številke iz letošnjega proračuna ter o velikih investicijah, ki jih bo deležna tudi naša dežela. Proračun obsega 1 milijardo in 40 milijonov šilingov. Od tega denarja odpade v investicijski načrt 517 milijonov šilingov. Za gradnjo elektrarne v Kazazah bodo investirali v letošnjem letu 254 milijonov šilingov in za parno elektrarno v Zeltwegu 157 milijonov šilingov.

Direktor Avstrijskih dravskih elektrarn Werner je poročal, da je v petletnem investicijskem načrtu dravskih elektrarn predvidenih nad 10 milijard šilingov. Investicije v letu 1960 zadevajo predvsem gradnjo elektrarne v Kazazah ter parne elektrarne v Zeltwegu, kakor tudi za končno izgraditev elektrarne v Reiseck-Kreuzecku in parne elektrarne v Št. Andražu. Parnе elektrarne so velikega pomena za potrošnje premoga, ko lah-

ko vsepovsod opažamo, da uporaba premoga nazadnje v evropskem merilu ter vodi razvoj vedno bolj k izkoriščanju cenejšega olja in zemeljskih plinov. Pri teh je seve manipulacija in transport neprimerno cenejši ter ugodnejši. Zaradi tega je nastala tudi stiska na področju premogovne konjunktura. Ravatelj Avstrijskih dravskih elektrarn Kugler je izjavil, da prevzemajo elektrarne tretjino avstrijske premogovne proizvodnje ter s tem v veliki meri koristijo tudi koroškemu premogovnemu rudarstvu ter rudarjem, da si ohranijo svoja delovna mesta.

Iz poročil je bilo posneti, da bodo najvišje investicije založili na Koroškem. Omenjena je vsota 254 milijonov šilingov za nadaljnjo gradnjo elektrarne v Kazazah v letošnjem letu. Dela za kazaško elektrarno vidno napredujejo. Med drugim so izgradili 10 km dolgo dovozno cesto, prekladišče na železniški postaji na Metlovi, gradbeni most čez Dravo, mnogo različnih delavnic ter stanovanja za

delavce. Za nastanek elektrarne pa so tudi že močno vidni uspehi dela rok, uma in stroja, tehnike, ki jo je človek vpregel v svojo pomoč in korist. Trenutno je pri gradbenih delih zaposlenih 620 delavcev, v bodoče pa jih bodo namestili še 600.

Računajo, da bo elektrarna v Kazazah začela obratovati leta 1962. Med tem pa je za okolico med drugim velikega pomena, da je pri gradnji zaposlenih mnogo domačih delavcev, ki bi drugače morali iskati zaslužek v drugih krajih. V ostalem je 14 milijonov šilingov namenjenih za načrtovanje tudi nadaljnjih možnosti za gradnjo elektrarn med Kazazami in Beljakom.

Železna Kapla

Kakor slišimo, je bilo na nedavni seji občinskega odbora kapelske tržne občine povedanega marsikaj, kar govori o koristnem prizadevanju mož, ki so bili od ljudstva izvoljeni, da nosijo odgovornost za občinsko gospodarstvo. Iz povedanega je posneti, da so zares smotrno gospodarili in tudi precej storili.

Župan, socialistični deželni poslanec Lubas, je razčlenil občinski proračun za leto 1960. Proračun presega letos prvič vsoto milijon šilingov. Redni proračun izkazuje v prejemkih in izdatkih znesek 1, 045.000 šilingov, izredni pa 600.000 šilingov.

V ostalem je župan Lubas navedel storitve, ki jih je občina izvedla v preteklem poslovnem letu. Med drugim je povedal, da nagloma napreduje gradnja uradne stavbe, ki bo predvideno dogotovljena do jeseni letos. V surovem stanju je dograjen tudi dom za otroški vrt. Mrak in temo, ki je motila v večernih in nočnih urah pešce in voznike po Kapli, so odstranili z upeljavo zelo izboljšane cestne razsvetljave, kar napravi prijeten vtis na domačine in tujce. Železna Kapla je tudi zelo zanimiva tujskoprometna točka, in za tiste, ki so jim cilj drugi tujskoprometni kraji, da se za nekaj časa zadržijo tudi v tem od naravnih lepot obdarjenem kraju. Turisti se radi zadržujejo v Kapli sami, odkoder imajo hvaležne možnosti za izlete v mirne hribovite in gorske pokrajine.

Za načrtovano gradnjo druge stanovanjske hiše v Železni Kapli je v proračunu 892.000 šilingov, računajo pa na 700.000 šilingov podpore od urada za pospeševanje stanovanjskih gradenj. V novem domu bo sedem stanovanjskih prostorov, s čemer bo spet ustrezno nekaterim, ki čakajo na dostojne stanovanjske možnosti.

Na seji so ugodno rešili in odobrili med drugim tudi prošnjo za razširitev neke gostinske obrli, kljub temu, da obratuje v občinskem območju deset gostiln, dve kavarni in štirje espresi. Za želje in ljubitelje gostinskega družabnega življenja je torej v Kapli preskrbljeno v zvrhani meri.

Razne vesti iz Koroške

Pravijo, da v celulozni tovarni na Reberci spet 19. delavcem grozi, da bodo odpuščeni iz službe. Zaskrbljenost prizadetih je razumljiva, ker še predobro je mnogim v spominu obupna brezposelnost ter iz nje izvirajoča beda v polpretekli dobi.

V papirni tovarni Funder je veliki požar pred nedavnim povzročil 2 milijona šilingov škode. Zaradi obnovitvenih del bodo mogli začeti z obratovanjem šele sredi aprila.

Na cesti v smeri proti Libuham je prišlo pred kratkim do usodne prometne nesreče. Opekarja Albina Kandussija, ki se je peljal z mopedom, je neki drugi mopedist iz bližine Globasnice zadel pri prehitevanju, da je strmoglavil na cesto. Pri padcu se je hudo poškodoval na glavi. S smrtonosnimi poškodbami so ga prepeljali v bolnišnico v Celovec. Toda tudi spretni zdravniki mu niso mogli več rešiti življenja. Nekaj dni po nesreči je podlegel hudim poškodbam.

Ljudska visoka šola v Celovcu sporoča, da bodo za simfonični koncert glasbenega društva, ki bo v ponedeljek, dne 4. aprila 1960, ob 20.00 uri v Domu glasbe, prodajali vstopnice po 50 odstotkov znižanih cenah.

Pri smučanju se je ponesrečil Anton Slanšek iz Borovlj. Pri padcu si je zlomil desno nogo.

Varujmo gozdove pred ognjem

Spet je pomlad in iz več krajev že poročajo o gozdnih požarih, ki nastajajo iz različnih vzrokov prav v tem času. V popoldanskih urah v četrtek minulega tedna so leteče iskre iz lokomotive vžgale gozd v Dobrovi v bližini Pible vasi. Ogenj je uničil približno 1 hektar mladega borovega drevesja ter cenijo škodo na okoli 8000 šilingov. Tudi v mladem gozdnem nasadu pri Miklavčevem je nastal požar, ki je povzročil okoli 2500 šilingov škode. V obeh primerih so nastopile okoliške požarne brambbe, ki so ogenj pogasile ter preprečile še večjo škodo.

Iskre iz lokomotiv pa niso edini vzrok gozdnih požarov, temveč v mnogih primerih tudi človekova neprevidnost in pogosto ma-

lomarnost. V pomladnih dneh radi zažigajo v bližini gozdov ob popravljanju travnikov listje in hosto, odkoder se lahko vname gozd, posebno na večer, ko se ljudje vrnejo domov in ne poskrbijo, da bi ogenj pogasili. Večkrat povzročajo gozdne požare tudi otroci, ki se igrajo z vžigalicami, še večkrat pa lahkomišelnosti kadilci, ko brez premisleka mečejo fleče cigaretnih ogorke med suho listje in vresje.

Pri ognju in zažiganju je potrebna tudi na prostem preudarna previdnost in pazljivost. Varujmo gozdove pred požari! Razen škode, ki ob takih nesrečah nastane, je zaničnost in malomarnost pri ognjih na prostem tudi kazniva.

Kmetijska šola Podravlje

Gojenci in učitelji kmetijske šole v Podravljah vabijo na

zaključno prireditev

letošnjega šolskega leta, ki bo v nedeljo, dne 3. aprila 1960, s pričetkom ob 1/2 3. uri popoldan v dvorani Mačkove gostilne.

Gojenci bodo nastopili z recitacijami, nagovorom, petjem in z Delakovo kolektivno dramo po besedilu Ivana Cankarja: Jernejeva pravica.

Prijatelje kmetijske šole v Podravljah, predvsem pa starše gojencev in absolvente šole, k temu prijetnemu in tradicionalnemu srečanju priskrbo vabimo!

Borovlje

Pred malo tedni nas je za vedno zapustil oče in mož, Ciril Košutnik, upokojen puškar v Borovljah. Kakor je bilo njegovo življenje trdo in delo naporno, tako je bil pokojni Ciril tudi vse življenje neomahljiv značaj, zgled mnogim, ko nikdar ni klonil v zvestobi svojemu ljudstvu ter je vsekdar in povsod tudi v dejanju izpričeval svojo narodno zvesto. Že oče pokojnega je bil med ustanoviteli in sodelavci enega izmed prvih slovenskih prosvetnih društev na Koroškem, namreč „Slovenskega delavskega društva Borovlje“. Očetovo in s tem tradicijo svojih prednikov je pokojni Ciril nadaljeval z vso predanostjo in globokim notranjim prepričanjem.

Kot človek je bil pokojni Košutnik nadvse vljuden in uslužen do soljudi, zaradi tega so ga tudi vsi, ki so ga poznali in se z njim srečavali, zelo spoštovali in radi imeli. Bil je zgleden družinski oče, marljiv in delaven ter si je s pridnostjo in štedljivostjo zgradil lastno hišico, kjer je svoji družini ljubeče skrbel ne le za vsakdanjo telesno hrano, temveč tudi duhovno. Njegov sin si je izbral lep poklic ter je postal kot učitelj vzgojitelj mladine v šoli in izpolnjuje danes svojo plemenito nalogo na šoli v Glinjah.

Številna množica žalnih gostov je prisostvovala pogrebnim svečanostim za pokojnim Cirilom Košutnikom. Spoštovanega očeta bomo ohranili v lepem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše srčno sožalje.

Bilo je tudi pred nekaj tedni, ko so v družini našega marljivega pevovodje Antona Spruka imeli vesel družinski dogodek. Rodila se jim je hčerka in samoumevno je, da se je ljubezen roditeljev, očeta in ma-

Malo po polnoči od nedelje na ponedeljek je gospodinja pri kmetu Mitteregerju v Zgornjih Trušnjah vsa prepaščena zapazila, da švigajo plameni iz gospodarskega poslopja. V hipu je vzdramila domače iz globokega spanja. Skušali so rešiti, kar se je rešiti dalo. Posrečilo se jim je, da so spravili vsaj živino na varno, le nekaj kur je končalo v ognju. Zelo kmalu so prihitele na pomoč alarmirane požarne brambbe iz Trušenj, Kneže in Holmeca. Gospodarskega poslopja niso mogli več rešiti. V napornem in preudarnem delu je gasilec uspel, da so rešili pred ognjem vsaj zelo ogroženo stanovanjsko poslopje. Gospodarsko poslopje je pogorelo popolnoma ter z njim vred nekaj voz, kmetijski stroji in zaloge krme. Škodo, ki jo je ogenj povzročil, cenijo na okoli 100.000 šilingov. Iz kakšnega vzroka je požar nastal, trenutno niso mogli ugotoviti.

KOLEDAR

Petek, 1. april: Hugo
Sobota, 2. april: Frančišek
Nedelja, 3. april: Rihard
Ponedeljek, 4. april: Izidor
Torek, 5. april: Vincencij
Sreda, 6. april: Sikst
Četrtek, 7. april: Herman

Skrivnosti ptic

„Ptice so zame prav tako skrivnostne kakor zvezde, je rekel neki ornitolog. Ko jih bodo dodobra spoznali, se bo pred nami razgrnila kopica prirodnih skrivnosti.“

Pri pticah je vse podrejeno letenju, osnovni nalogi. Celo njihovi možgani so majhni — pogosto pravimo o kom, da ima ptičje možgane — preostali del lobanjske votline pa zavzemajo oči. Sokol in sova imata tolikšne oči kot človek, pri drugih pa je eno samo oko težje od možganov. Nekatere ptice imajo dvojne veke; spodnje jim služijo za čiščenje zenice, kadar letijo v meglenih višavah.

Sova vidi v temi desetkrat bolje kot človek, sokol vidi kilometre daleč žolna pa ima tako dolg jeziček, da si lahko seže z njim na teme.

Ptiči dihaajo s pljuči, zrak pa prodira skozi luknjice prav do kosti. To jim olajšuje polet. Narava je ptičem odvzela zobe. Ti bi zahtevali močne čeljusti, spričo teh pa bi ptice teze letele.

Ptičje pero je glede na lastno težo ena najmočnejših struktur v naravi. Človeške roke bi morale biti osemnajstkrat močnejše, če naj bi sorazmerno s težo telesa izpolnile naloge vrabčjih kril.

Ptičje noge so verjetno najpopolnejše orodje na svetu. Nobeno letalo nima tako trdnih in prožnih koles, ki bi omogočala lažji, elegantnejši in varnejši pristanek kot ptičje noge.

V primerjavi s človekom so ptiči naravnost nenasitni. Kraljiček pospravi dnevno štiri metre črvov. Mnogi pojedjo na dan precej več hrane, kot sami tehtajo. Selivke premagujejo izredne daljave, nekatere izmed njih preletijo vsako leto 13.000 km v vsaki smeri.

BENJAMIN ROSIN:

Tako je bilo

Živela sta psiček in mačka. Postavila je nekoč gospodinja skledo mesnih štrukljev na mizo in odšla iz sobe. To vidi mačka in reče psičku:

„Pogumen si že, pogumen, toda tehle štrukljev se le ne upaš lotiti.“

„Mar so mi štruklji. In gospodinja bi se jezila.“

„Jezila, jezila... raje reci, da se bojiš.“

„Misliš, da se bojim gospodinje?“

„To, to, seveda, bojiš se.“

„Nikogar se ne bojim!“ odgovori psiček in skoči na mizo.

Sede psiček na mizo, seza po štrukljih in jih meče mački. Požira mačka štruklje, požira, čuje: gospodinja gre.

„Veš kaj, prijatelj,“ reče mačka, „grem, da se napijem vode.“

Le pojdi, le pojdi, počakam te,“ reče psiček.

Stopi gospodinja v sobo, vidi: sedi psiček na mizi, skleda s štruklji pa skoraj prazna.

Razjezila se je gospodinja in okrcala psička okrog ušes.

Tako je bilo.

Na dan prvega aprila se vsakdo lahko zlaže. Pravijo, da je ta navada stara, odkar poznajo ljudje koledar. Pripovedka pravi, da je imel v starih časih neki francoski kralj kuharja, ki je strašno lagal. Kralj ga je nameraval zaradi tega že nekajkrat obesiti, a ker je znal imenitno kuhati, mu je kralj te laži odpustil. Kralj brez kuharja ni mogel živeti, kajti nihče drug ni znal tako okusno pripraviti jerebice, fazane in srne in zajčke, ki jih je kralj postrelil. Vsi kralji radi dobro jedo, ker nimajo drugega dela, ko jesti in spati. Toda nekoč je bilo tudi kralju dovolj kuharjevih laži.

Tone Seliškar:

Za obed mu je prinesel na mizo krompir, fižol in zelje. Kralju se je nos zavihal, ko je zagledal na mizi tako kmečko kosilo in ga je vprašal srdito:

„Kaj je to na mizi, kuhar?“

„Veličanstvo, to so pečene jerebice, morski rakci in srnina omakal“ se je zlagal kuhar.

Kralj se je razsrdil, poklical je biriče in jim velel, naj kuharja pri priči obesijo. Kuhar se je pridružil, da je govoril resnico, toda ko je stal pod vislicami, se je prestrašil krute resnice, da bo moral umreti. Pričel je prositi za milost in ker je bilo kralju žal tako dobrega kuharja, je stopil k vislicam in mu dejal:

„Kuhar, če mi obljubiš, da ne boš več lagal, ti oprostim.“

Kuhar je padel pred kraljem na kolena in v smrtnem strahu zaječal:

„Obljubljam, presviti kralj. Pekel vam bom najsajše potice na svetu: znam pripraviti rižoto iz samih slavčkovih srčkov, obaro od netopirjevih jetrc, prikuho od jutranje rose, pražene snežinke in točo z jesihom in oljem. Oh, kralj, pustite me živeti!“

„Kateri dan pa je danes?“

„Prvega aprila je danes, veličanstvo!“ so odgovorili biriči.

„Ker si tudi pod vislicami tako spretno lagal, pa naj bo prvi april proglašen za dan lažnivcev. Na ta dan se lahko vsak moj podanik zlaže. A samo na ta dan v letu, za vse druge dni velja za laž smrtna kazen!“

Tako pravi pripovedka. A živel je v naši vasi fantek Tonkec, ki se je strašno grdo lagal vsak dan, doma, v šoli in kjerkoli je že bil. Če je njegov oče ustrelil enega divjega zajca, je pripovedoval Tonkec svojim tovarišem, da jih je mama spekla pet. Kadar je popackal zvezek, je dejal, da mu ga je mačka popackala. Kadar je zinil, se je zlagal. Moj devet, to je pa že od sile! Le

kje se je naučil tako lagati? Nekoč je prišel iz šole ves resen in dejal materi:

„Laž ima kratke noge!“

„Kaj se to pravi, Tonkec?“ ga je začudeno vprašala mati.

„Ne vem. Učitelj mi je dejal, da si moram to zapomniti.“

„A zakaj ti je učitelj to rekel?“

„Ker sem mu povedal, da ima naša krava pet nog.“

„Pa šaj vendar sam dobro veš, da ima samo štiril!“

„Vem že, ampak naj jih ima pet, prava figa, če jih ima pet!“

„Ampak, Tonkec, to je laž, grda laž!“

„In zakaj ima laž kratke noge?“

„Ker te bo naglo pripeljala v ječo, da veš! Sram te bodi, lažnivi Tonkec!“

In mati je jokala, ker se je Tonkec lagal. Bila je vsa obupana. In ker je bilo to tik pred prvim aprilom, se je mati domislila, da ga bo z lažjo spametovala. Le čakaj, Tonkec, ti bom že zagodila tako, da si boš premislil lagati, si je mislila. Tudi Tonkec je vedel za prvi april, a je pozabil nanj.

Zjutraj na dan prvega aprila, ko je Tonkec še sladko spal, ga nekdo močno pocuka za noge.

„Oh, mamica, še malo me pusti v postelji!“ začivka Tonkec zaspano.

„Takoj vstani!“ se zaderè nanj strašen glas in Tonkec zagleda ob postelji staro sosedovo Jero, ki je bila strah in trepet otrok.

„No, lenuh, bo kaj?“

„Mamica, mamica...“ zaveka Tonkec in skrije glavo pod odejo, ker ga je strah.

„Mamica je šla v Ameriko!“ pravi Jera. „Zdaj bom jaz tvoja mamica. Meni lahko lažeš, kolikor hočeš, mene se nič ne prime. A mamica se je ujezila in je šla v Ameriko!“

Tonkec je planil iz postelje, strah ga je pograbil, silna žalost ga je stisnila. Tudi v kuhinji ni bilo mamice ne v veži ne nikjer v hiši. Kaj bo zdaj? Kaj bo zdaj? Debele solze so se mu trkljale z lic na tla, a mamica, skrita v shrambi, je vse slišala in ji je bilo zelo hudo, ker je čutila njegovo žalost. In ko se je Tonkec od žalosti sesedel v kuhinji na tla, je pokukala mamica iz shrambe in dejala:

„Kukuc, Tonkec, prvi april!“

Tonkec je skočil k mamici, se je oklenil in zaklical:

„Zakaj si me grdo nalogala, mamica?“

„Koliko nog ima naša krava?“ ga je vprašala mamica.

„Pet... Ne, ne, štiril!“ je zaklical Tonkec.

Prvi april je storil svoje. Še ga je kdaj zapeljalo, da se mu je jezik napačno obračal, a končno je le obveljalo tudi v njegovem srcu, da ima krava štiri noge in da je resnica lepša od laži.

Pomladna

Andrej Kokot

Tam ob potočku
postalo je kopno
in malo zeleno,
da duha pomladi sem zaužil.

Zvonček je vstal;
lepo je pozvonil,
brate svoje budil,
vsem znamenje vstajenja je dal.

„Vstanite! Vstanite!
Čas je tu — zmaga! —
zima že prepada.
Zato vsi pokonci, vstanite!“

Mi smo prvi,
ki pozvonimo,
prihod pomladi oznamimo,
da vsi na nas se bodo ozrli.“

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

„Oko si izgubil na ruski fronti?“

„Na ruski tri prste, v Jugoslaviji pa oko, šele letos pomladi. Zdaj sem komandant ruskega taborišča.“

„Tako?“ sem se napravil nevednega.

Torej res?! Pred dobrim mesecem je prišel. Od tedaj skoraj ne mine dan brez streljanja. „Enooki hudič“ mu pravijo Rusi.

„Vražje delo, Rusi so lenuhi, a jih bom že spravil k pameti.“

„Ali pa v krstvo deželo.“

„Tudi oni nam ne prizanašajo. Menda veš, koliko naših je padlo pri Stalingradu in kaj store ruski in drugi partizani, če ujamemo nemškega vojaka. V takšni vojni, kot jo vodimo zdaj, ni usmiljenja.“

„Ni usmiljenja,“ sem nehoje ponovil.

„Kje je teta?“ je vprašal po kratkem, mučnem molku, spet s prisiljenim bledim smehljajem.

Povedal sem, da je na delu.

„In žena?“

„Žene nimam več, umrla je.“

„Jaz pa nimam več brata. Karl je padel

pri Stalingradu. Oče, mati in Truda pa so zdravi.“

Ni mi bilo do pogovora o njegovih domačih zadevah.

„Italija je kapitulirala,“ sem rekel posmehljivo, „pred Rusi se že od februarja umikate, Anglo-Amerikance imate v Neaplju. Kaj boste zdaj?“

„Lahko še naštevaš,“ se je Hans jedko zasmeljal, „v Rusiji, Jugoslaviji, na Poljskem in celo že tu v Franciji tolčejo po nas partizani, anglo-ameriški bombniki pa rušijo naša mesta. Toda mi še vedno verujemo v zmago nemškega orožja. Italijani so bili ves čas coklja, zdaj vsaj vemo, pri čem smo. Ruska fronta se je skrajšala. Za koga je to ugodno, če ne za nas? Partizani so res sitni kot brecljci, a vojne ne bodo odločili, tudi anglo-ameriški bombniki ne. Morala nemškega človeka je trdna, trdnjša kot kdaj koli, ne samo vojaka, tudi civilista.“ Govoril je z nekakšno ogorčenostjo, napadalnostjo, čeprav mu nisem niti poskušal ugovarjati. „Vsa Nemčija je ena sama fronta. Vsaka deklica, vsak starček končno ve, da gre zares. Prej so si naše mamice mislile, da se le za šalo sprehajamo po Evropi, da se bomo tako sprehajali po vsem svetu, domov pa pošiljali najfinejša blaga in druge dragocenosti, razvadle so se, tudi naši dedje so se polenili, zdaj tudi oni vidijo, kaj je vojna. Svet bo šele zdaj spoznal, kaj zmora nemški narod, narod Siegfrieda in

Nibelungov. Se spomniš junaških zgodb, ki sva jih skupaj prebirala?“

„Spominjam se jih,“ sem se le oglasil. „Ali ne pripovedujejo tiste zgodbe, da je bil Siegfried ranljiv? Nič mu ni pomagala vsa moč, tudi ne čarobna kapa, eno mesto je bilo ranljivo in prav v tisto mesto je bil zadet. Meniš, da vaša vojska nima takega mesta?“

„Nemci se znajo učiti iz zgodovine in iz svojih junaških pesmi. Res, Siegfried je bil ranljiv, zato pa ni ranljiv drugi, še večji nemški junak, Adolf Hitler.“ Čudno, da ni skočil na noge, udaril s peto ob peto in stegnil desnico. „Ne daj se premočiti,“ je nadaljeval zviška, „Nemčija je še vedno močna in enotna, kot ni bila še nikoli! Prava vojna se bo šele začela.“

„Misliš na tajno orožje?“

„Z naglico ga pripravljamo. Še malo. Potem bo vojne hitro konec. Fronte bodo razpadle, partizani se bodo poskrili v mišje luknje, Anglo-Amerikanci...“

„Ko si osvajal Jugoslavijo, si obiskal rojstni kraj svojega očeta?“ sem mu segel v besedo.

„Kaj mi mar tista revna koča, o kateri je oče na srečo nehal govoriti, preden sem stopil v ljudsko šolo! Naša kolona se ni ustavljala pred kočami, pridrli smo v Zagreb in prodirali dalje v osrčje države. Zaostalost, ti rečem. Še večja zaostalost je v Rusiji. Ljudje bi morali biti veseli, da jim prinašamo civilizacijo. Celo Francija je, ka-

kor vidim, daleč za Nemčijo, pa je malo Francozov, ki so to uvideli.“

Čemu je prišel? me je zaskrbelo. Mi je gestapo na sledi, me je prišel kot „sorodnik“ svariti, morda celo reševati? Zloglasni komandant ruskega taborišča, moj bratranec Hans, na obisku pri rudarju Lamutu, pri Jeanu Pinu, vodji trojke številka ena! Sreča, da ni v uniformi in da ga nihče ne pozna. Kako bi me gledali tovariši in tudi drugi ljudje? Kdo bi mi še zaupal?

„Tu na severu jih je malo, zato pa jih imate več na jugu, tam okoli Vichyja.“

„To so edini pametni Francozi. Si videl, kako dolgo so imeli upravo nad več kot tretjino premagane države? Seveda po anglo-ameriških akcijah v severni Afriki smo morali zasesti tudi tisti del, ne samo zaradi naše varnosti, še bolj zaradi Francije same.“

Moral sem se zasmejati.

„Zaradi Francije?“

„Veš, da šal ne poznamo?“ je zagrozil.

„Vem.“

Torej me je prišel strašiti?

Toda Hans, ki je govoril s trdim, ostrim glasom in poudarkom, kot da prebira vojna poročila iz glavnega Hitlerjevega stana, se je ozrl po kuhinji, se s svojim desnim, pravim očesom — levo, stekleno, je kar dalje bolščalo vame — ustavljal na raznih, tudi najdrobnejših predmetih, celo na Jurčkovih igračah.

„Nisem prišel zato, da bi ti odpiral oči,“

Praznine na deteljiščih

Po preobili moči lanskega poletja in po jesenski suši, ki je tej sledila, se sedaj pomladi po deteljiščih marsikje kažejo precej velike praznine. Ponekod so te praznine tako velike, da ne bo le pridelek detelje slab, temveč bo na deteljiščih zadregnil tudi plevel. Slednja nevarnost je prav očitna tam, kjer je posevek detelje poleg prazin tudi še redek.

Kjer praznine niso prevelike ali kjer je posevek zgolj redek, tam se bomo večji škodi na pridelku lahko izognili z dosetvijo krmnih rastlin, ki hitro rastejo in ki bodo zaradi tega še letos lahko dale obilen pridelek. Take rastline in mešanice pa so: Inkernatka, črna detelja, rumena detelja, aleksandrinka ter westerwoldska in laška ljuljka. V mešanici bomo od teh sejali po prazinah na ar površine 50 gramov inkernatke, 40 gramov črne detelje, in 100 gramov laške ljuljke.

Namesto mešanic lahko sejemo tudi laško ljuljko ali aleksandrino ali pa westerwoldska ljuljko v čistem posevku. Laške in westerwoldske ljuljke računamo 300 gramov po aru površine in jih lahko sejemo, čim se bo zemlja tako daleč osušila, da bomo praznine lahko temeljito prebranal.

V pozni pomladi, koncem aprila ali začetkom maja praznine lahko izpopolnimo z dosetvijo aleksandrinke (300 gramov po aru) ali pa z mešanico aleksandrinke in

laške ljuljke (250 in 50 gramov po aru). Aleksandrino za zasetev prazin smemo vendar vzeti le v toplih legah in na vlažnih tleh, nikakor pa je ne jemljimo, če moramo zasejati prerodka deteljišča, kajti ona ne prenaša zasenčenja po drugih rastlinah. Na redkih deteljiščih veliko bolj odgovarja dosevek zgoraj omenjenih mešanic ali pa laške ljuljke.

Praznine ali pa prerodka deteljišča moramo pred dosetvijo temeljito prebranal, pri čemer tudi ne smemo pozabiti na izdatno kalifosfatno gnojenje in na gnojenje z manjšim obrokom nitramoncala.

Kjer pa praznine zavzemajo več kot 35 % površine deteljišča, dosetev nima haska. V

takih primerih ne preostane drugega kakor pa preor in setev novih krmnih rastlin. Kot take pa pridejo v poštev:

1. Aleksandrinka (30 kg/ha).
2. Aleksandrinka (25 kg/ha) in westerwoldska ljuljka (5 kg/ha).
3. Westerwoldska ljuljka (30 kg/ha).
4. Mešanica njivskega graha (30 kg/ha), jare grašče (25 kg/ha), ovsa (30 kg/ha), črne detelje (16 kg/ha) in laške ljuljke (8 kg/ha).

Zadnja mešanica je običajna deteljnotravna mešanica, kateri služijo njivski grah, jara grašča in oves le za pokrov. To mešanico bomo lahko kosili še v prihodnjem letu.

Ne pozabimo na vigredno oskrbo ozimin

Zaradi dolgotrajne suše lani jeseni se je setev ozimin v marsikaterih krajih zavlekla in je prišlo seme pozno v zemljo. Zato so posevki ponekod zelo slabi in jim je treba sedaj pomladi pomagati bolj, kakor jim običajno pomagamo. Brana in valjar sta jim letos prav tako potrebna kakor pa vigredni obrok nitramoncala.

Brananje bomo opravili z mrežno brano, če pa je nimamo, pa s primerno lahko brano, ki ne gre globlje od 3 cm. Dočim pšenico lahko močno branimo tudi po dvakrat, se pri rži in oziminem ječmenu zadovoljimo z enkratnim nekoliko rahlejšim branjem. Pred branjem trosimo po potrebi nitramoncal.

Z valjarjem bomo šli preko njive v glavnem le pri pšenici, kjer je zemljo zmrzal bolj dvignila, kakor pa pri rži in ječmenu.

To in ono iz kmetijstva

Razvoj živinoreje v Sloveniji

Lansko leto so na družbenih posestvih v Sloveniji vložili v živinorejo 1 milijardo 574 milijonov dinarjev za razvoj živinoreje. Spitali so 2.432 glav živine in 161.000 mesnatih prašičev, izvozili pa so iz Slovenije živalskih produktov v vrednosti 2 1/4 milijarde deviznih dinarjev. Letos so živinorejski načrt povečali za 30 %, pri perutnini pa še za več.

Kmečko zdravstveno zavarovanje v Sloveniji

Z današnjim dnem bodo v Sloveniji uvedli kmečko zdravstveno zavarovanje. V nekaterih občinah in okrajih, ki imajo potrebna sredstva, želijo kmečko zdravstveno zavarovanje razširiti tudi na zobozdravniške usluge, na prevoze v primerih nezgod z reševalnimi avtomobili in podobno.

Krediti za dokup kmetijskih zemljišč

Zvezno ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo je pred nedavnim izdalo smernice za podelitev pocenjenih kreditov za nakup kmetijskih zemljišč v akciji za zboljšanje agrarne strukture v državi.

Za posojilo v ta namen lahko prosi vsak kmetovalec, katerega posestvo ne presega

200.000 šil. enotne vrednosti. V izjemnih primerih dobi posojilo tudi kmetija z 250.000 šil. enotne vrednosti. Posojila z manj kot 5.000 in več kot 100.000 šil. se v tej akciji ne podeljujejo.

Kdor posojilo želi, mora vložiti primerno prošnjo in ji priložiti izkaz enotne vrednosti in izvleček iz zemljiške knjige sedanjega posestva ter polo o zemljiški posesti in pogodbo o zavarovanju proti požaru.

Kaj stane gradnja silosov in gnojničnih jam?

Kmetijska gradbena zadruga sporoča za gradnjo silosov in gnojničnih jam v letu 1960 naslednje cene:

silosi (monolitni) za zeleno krmo s premerom	
2,05 do 4,44 m in s 15 do 125 m ³ prostornine	S 140,— /m ³
krompirjevi silosi z 10 do 150 m ³ prostornine	S 140,— do 210,— /m ³
gnojnične jame okrogle	S 155,— /m ³
gnojnične jame na predele	S 230,— /m ³

Za to ceno stavi z drugo na razpolago potrebno železo, cement, inertol, opaže in strokovne delavce, kmetovalec pa mora pripraviti in oskrbeti izkop, gramoz, prevoz gradbenega materiala, vratca za silose in pomožne delavce.

Prijave za gradnjo silosov in gnojničnih

Vsak dan 14 nezgod pri delu v kmetijstvu

Z mehanizacijo se veča tudi nevarnost nezgod v kmetijstvu. To lahko ugotovimo, če primerjamo nezgode, do katerih je prišlo pri kmečkem delu v zadnjih letih na Koroškem. V letu 1958 je prišlo do 5078 delovnih nezgod, od teh jih je 33 zahtevalo smrtno žrtve. Nezgode so povzročila predvsem transportna sredstva, kmetijski stroji in živina. Po okrajih primerjano je prišlo do največ nezgod v volšperškem, celovškem in velikovškem okraju, najmanj pa v šmohorskem okraju, kjer so zabeležili le 202 nezgode, medtem ko so v prej omenjenih okrajih našli 913, 884 in 739 nezgod pri kmečkem delu.

Proti nezgodam pri kmečkem delu se bori predvsem kmetijska in gospodarska inšpekcija pri deželni vladi, ki na podlagi zakona o delu v kmetijstvu redno kontrolira kmetijske obrate, če imajo v poslopih ter pri kmetijskih strojih in napravah predpisane zaščitne naprave. V preteklem letu so njeni organi pregledali 1703 kmetije ter naročili opremo strojev in naprav s potrebnimi zaščitnimi napravami.

Naročila organov kmetijske in gozdarske inšpekcije mora vsak kmet upoštevati in izvesti. Če v roku, ki ga mu za izvedbo naročila stavijo ti organi, naročila ne izvede, je lahko težko kaznovan. Hujša od takih pa je kazen, če pride pri nepravilno ali premalo zaščiteni napravi ali stroju do nezgode in če je ponesrečenec dalj časa ali pa celo za vedno pohabljen in nesposoben za delo.

Zato sedaj, ko se bliža pomlad in delo s stroji, temeljito preglejmo, če so le-ti odgovarjajočo zaščiteni!

„Simazin 50“ je dobro sredstvo proti plevelu v koruzi

Med raznimi pripravki, s katerimi potom škropljenja lahko uničujemo nadležne plevelce med poljščinami, naletimo tudi na „Simazin 50“. Uspeh škropljenja s „Simazinom 50“ je odvisen v prvi vrsti od ustreznosti močne koncentracije škropiva. Lanski poskusi so pokazali, da plevel za celo leto lahko uničimo le, če damo v škropilo 5 kg „Simazina 50“ po hektarju. Koncentracija škropiva s 3 kg po hektarju plevela za celo leto ne uniči.

„Simazin 50“ se je pokazal kot zelo pravno sredstvo za uničevanje plevela med koruzo, ki je drugače za ostale pripravke zelo občutljiva. „Simazin 50“ moramo škropiti namreč takoj po saditvi koroze. Ko so primerjali uničevanje plevela potom okopavanja z uničevanjem potom „Simazina 50“, so ugotovili, da škropljeno koruzno njivo sploh ni treba okopavati. Koruza je rasla na škropljeni, a neokopavani njivi bolj, nego na okopavani, pa neškropljeni njivi.

Čeprav je „Simazin 50“ razmeroma drago škropilo — škropljenje stane po hektarju okoli 1.100 šil. — se ga z ozirom na ravnošar povedano za uničevanje plevela med koruzo izplača uporabljati.

je nadaljeval z nekoliko bolj človeškim glasom, „dovolj si pameten, da boš spregledal, če še nisi. Prišel sem, da vidim, kako živite. Spodobiti se, da vas obiščem. Vem, da tu v Franciji vsega primanjkuje, toda razumel boš, da svojih sovražnikov ne moremo zalivati z vinom in pitati s pečenimi gosmi. Pri nas v Nemčiji in v vseh pokrajinah, ki so priključene tretjemu Rajhu, je seveda bolje.“ Premolknil je. Tudi jaz sem molčal. Skrajni čas je, da pride z besedo na dan. „Lahko bi vam pomagal.“

„Hvala,“ sem hladno zavrnil njegovo ponudbo, „ni nam sile, dovolj zaslužim in poleg vrta imamo še njivo.“

Tudi če bi stradali, ne bi maral od Hansa niti praška moke.

Hans se je napravil, kot da ni slišal moje zavrnitve, nadaljeval je: „Slišal sem že, da je teta Roza zelo delavna, Lamuti smo vsi dobri delavci in odprti glav. Si se naučil tudi francoski tako, kot znaš nemški?“

Za tolmača me torej snubi? Ogorčenje pa je takoj splahnilo ob misli, da bi na ta način morda zbral dragocene podatke za našo stvar. Posvetovati se moram z Minjozom.

„Francoski govorim kot nemški,“ sem odgovoril, „za silo tudi poljski, italijansko pa razumem.“

„Pravi poliglot! Slovenski, nemški, francoski, poljski, italijanski! Bedak, če bi še dalje ril pod zemljo!“

„Imaš kaj boljšega zame?“ sem vprašal naravnost.

„Imam,“ se je Hans spet nasmehnil. „Nič težkega, nič nevarnega. Malo bi prisluhnil, kaj govore v Mensu in v okolici, v rudarski koloniji, med rudarji in po gostilnah in brivnicah, zanimal bi se, kam izginjajo ujetniki, kdo organizira sabotaže, skratka, to in ono, kar morda že veš in kar bi izvedel, bi mi prišel povedat; seveda ne v taborišče. V rudnik bi še hodil, a dobil bi lažje in bolj plačano delo, paznikov pomočnik ali kaj podobnega bi lahko postal. Rekel si, da vam ni sile, tega in onega pa le nimate. Od danes dalje ne bi ničesar pogrešali, po vojni pa boš lahko šel za paznika v kateri koli rudnik v Franciji, v Evropi. No, kako misliš?“

Pljunil bi mu bil v obraz. Tega je zares zmožen samo Hans, moj bratranec Hans! Samo on je lahko tudi tako neumen in naiven, da si misli, da bo med rudarji našel vohuna. Voja ga ni nič naučila, nikoli ni mislil s svojimi možgani, najprej sta mislila zanj oče in mati, zdaj pa že lep čas gospod Adolf Hitler.

„No, Marko?“

Že sem hotel ostro zavrniti njegovo nesramno ponudbo, ko sem se domislil, da vendar ne govorim s komandantom ruskega taborišča kot Marko Lamut, marveč kot Jean Pin, ki mora vselej in povsod misliti samo na eno: na prihodnji udarec, ki ga bo s svojo trojko zadal okupatorju.

„Takšna služba me ne mika,“ sem rekel z glasom, kot da to ni moja zadnja beseda, „res me ne mika, dragi Hans.“

Kako sem le mogel spraviti z jezika to prekleto besedo „dragi“?

„To ne bi bila nikaka služba,“ je pohitel Hans, „to bi bili neoficielni razgovori med nama. Šele mesec dni sem tu, vse mi je znano, ti si pa tako rekoč domačin. Dobila bi se kje zunaj mesta in se pogovarjala o drobnih, vsakdanjih dogodkih, enkrat tedensko, dovolj bi bilo.“

Vstal je, na srečo je vstal.

Tudi jaz sem se dvignil.

„No, premisli in odloči se!“ Potegnil je listnico iz žepa, napisal nekaj, iztrgal list in mi ga izročil. „Tu je številka mojega telefona! Ko se boš odločil, ali se morda še ne boš odločil, samo zaželel si boš pogovoriti se z menoj, zavrti telefon in pokliči to številko! Domenila se bova za sestanek. Še veš, kako sem te včasih pestil, ker se nisi naučil spregati nepravilnih glagolov, ki sem ti jih bil naložil? Kaj, kje so tisti časi? Bilo je lepo, ne? In še bo, še lepše, samo da končamo to vojno.“

Odleglo mi je, ko je odšel.

Sreča, da so kmalu potem prišli naši; bili so na njivi, ki jo je mati pomladi najela zunaj mesta, in prinesli so polne cekarje stročnega fižola, zeljnih glav in krompirja.

„Oče, glejte, oče!“ je klical Jurček in mi kazal zeljno glavo, ki je bila debelejša od njegove.

„Dobra zemlja, boljša kot v Merlewaldu,“ je dejala mati zadovoljno.

Mati je še vedno živela v zemlji, nič je ni moglo odtrgati od nje. Kako bo srečna, ko bo spet na Strmcu! Bo kmalu? Vse je treba storiti, da bo čimprej!

Oktobra sem moral neke nedelje v Baloux blizu Velenciennesa. Minjoz se je odpeljal s prvim vlakom, jaz takoj za njim. Sklicano je bilo posvetovanje o nadaljnjih akcijah na področju pokrajin Pas de Calais in Nord. Na tem sestanku sem srečal Gasparda. Razveselil se me je, kot da bi srečal rodnega brata. Tudi jaz sem bil vesel. Gaspard me je pravzaprav vpeljal v delavsko gibanje, istočasno pa naučil francoskega jezika.

„Nameraval sem te obiskati, malo pred vojno sem iz Merlewalda dobil tvoj naslov, a nikoli ni bilo časa. No, pa sva se le srečala. Ti si torej Jean Pin? Čestitam! Slišal sem že o tebi in tvoji skupini. Povej, no povej, kako živiš!“

Minjoz in Gaspardov spremljevalec sta morala počakati, da sva se pogovorila. Najprej sem povedal, kako sem izgubil Marito, potem je povedal on, da je Adela sicer zdrava, da pa mu je pred dvema letoma umrl tretji, najmlajši sin, za katerim mati še vedno žaluje. Šele potem smo začeli razpravljati o stvari, zaradi katere smo se sestali.

(Nadaljevanje sledi)

S polno brzino drvi tovorni vlak po vijugasti progi, skozi skalnato sotesko ob reki navzgor, proti svoji končni postaji. Lokomotiva pušča za seboj oblake isker, ki se v zraku še bolj vnamejo in padajo nekam v noč. Na zavori poslednjega voza sedi zavirač Matevž. Zebe ga. Zavija se v kožuh, roke pa mu tičijo v dolgih usnjatih rokavicah.

Poslednja vožnja

Mrzlo je. Skozi špranje majhne lesene utice piha vsepovsod, toda Matevž je zavirač, zna si pomagati! V svoji železniški torbi, take imajo podeželjske babice, vedno hrani star papir. Zadelja si vse špranje, odprto ima samo majhno lino, skozi katero mora videti ven naprej proti vlakom in nazaj po progi. Po podu ima raztreseno slamo, topla je, in prijetno šumi pod nogami, lajša mu občutek osamelosti.

Matevž razmišlja in modruje!

Tak je torej konec! Konec velikega boja — življenjskega boja, ki ga bo pravkar izbojeval. Ta vlak, ki ga pelje, je njegov poslednji, njegova zadnja vožnja. Še slabi dve uri in njegova službena doba — 37 letna doba bo končana. Prejšnji teden je dobil odlok o upokojitvi, včeraj pa mu je predstojnik, pokazal ukaz, ki ga od jutri dalje razrešuje službe. Neopazno, nihče ne bo pristopil na končni postaji in mu čestital samo doma, mu bo morda žena stisnila roko, nemo — brez besed. Tudi danes, kakor vedno bo na postaji moral oddati sklepni signal — zastavico — svetilko službojočemu uradniku, ki nima ničesar, v debeli knjigi bo poiskal njegovo ime in, kakor vedno s tankim svinčnikom v neko rubriko, napravil majhno črto, da bo njegov naslednik vedel, da je Matevž bil včeraj v službi in da je vrnil zaupane stvari. Danes jih bo oddal poslednjikrat, stvari ki so tvorile več, kakor polovico njegovega življenja, njegovo ime bodo šele jutri prečrtali — tokrat z rdečim svinčnikom. Samo prečrtali! Le malo jih bo vedelo, da se on za vedno poslavlja od svojih vlakov — od svojih zavor. In potem. — Da, potem, takoj jutri odide prvič v življenju v zdravilišče, njegova sindikalna podružnica je tokrat prvič eno-dušno — enoglasno odobrila, da gre on Matevž. Neka otožnost — nenavadna otožnost se ga je lotila, ko se je spomnil svojih v po-

tiv. Vedel je za vsako, kakšen vlak pelje, vedel celo kam ga pelje.

Vstane — odpre vrata! Bliža se postaji! Mora biti zunaj, da ga bo videl službojoči prometnik! Mora mu pokazati svetilko, da bo vedel, da je na mestu.

Naslednji odsek je hribovit, tu reka pogostokrat razjeda progo. Vse polno je nasipov,

usekov! Varujejo progo. Spominja se, pred mnogimi, leti! Takrat je komaj postal železničar! Ravno v teh krajih je popustil nasip, še sreča, da v tistem času ni bilo nobenega vlaka! Naravnost v reko bi zavozil.

Vlak drvi, trdno udarjajo kolesa ob stike tračnic! Enolično pojo svojo pesem. Vse hitreje vozi, mora, svet se dviga in zopet pada.

Matevž gleda na uro. Še dobrih 12 minut.

Ustavili se bodo na prihodnji postaji, da spustijo naprej mednarodni brzovlak!

Nadeval si je pipo — njegovo zvesto spremeljevalko v nočeh. Vstal je. Rad kadi stoje in opazuje to venomer zanimivo sliko pred seboj! Še bi kadil, mirno, da ni v tem hipu, neke blizu zagrmelo, votlo — zategnjeno, vendar s tolikšno močjo, da bi ga vrglo z voza, da se ni oprijel ročice. — Še je videl, obračujoč svoj pogled nazaj, kako se podira nasip, kako se krivijo tračnice! Cela proga se je zamajala, kakor, da ji je zmanjkalo opore. Videl je le še že precej oddaljeno skrivljeno drogovje brzovlakovnih drogov. Onemel je. Samo za hip! Stopil je na prvo stopnico utice, sklonil se naprej in divje mahal s svetilko. Vlak je dolg. Drugi zavirač je oddaljen najmanj trideset voz. Zaman! Nihče ni opazil njegove znake!

Še trenutek. Stopil je še nižje, se sklonil k zavori! Kakor nalašč zavora ni imela nevarnostne klopke! Nič več ni mislil! Pognal se je z drvečega vlaka, bolešno zaječal. Z obrazom naprej, je priletel na tir poleg prvega in

obležal. Dvignil se je kvišku, kri mu je zalivala obraz, skozi raztrgano hlačnico je opazil štrlečo kost. Matevž je hotel nazaj proti porušeni progi. Kakor nor se je poganjal z zdravim nogo! Samo naprej!

Brzovlak in v njem šestdeset človeških življenj, mladih in starih je vse blizu poginu. Matevž je vedel! Čim bo njegov vlak dospel v naslednjo postajo, bo iz prednje odpeljal brzovlak. Nihče ne bo opazil, da drvi brzovlak v pogubo.

Postajalo mu je vroče! Znoj se je mešal s krvjo, ki je vztrajno lila z njegovega obraza. Zlomljena noga mu je vztrajno mrtvela, Matevž je padal — se pobiral in zopet padal.

Z vso močjo se je upiral omedlevici. Zaveš, da preti pogibel neštetim, ga je navdajala z grozo, a mu vlivala novih moči. Bal se je samo nečesa! Če prispe prepozno? Pogled mu je objemal razdejanega progo, ki je prihajala vse bliže. Preko razdejanega nasipa, ki ga je že zalila voda ni mogel. Z obupom se je ozrl, kje bi lahko prišel na drugo stran poškodovanega mesta! Splazil se je daleč po gozdnem obronku, tik globokega brezna in dospel preko. Samo za hip je pritisnil uho ob tračnico. Pela je! Prihaja. Pognal se je, kakor ranjena žival, drvel, padal, samo še nekaj deset metrov in še bo uspel ustaviti. V diru je spoznal, da nima svetilke. Ob padcu se mu je razbila. Ni pomišljal. Strgal je raz sebe kožuh — ovčji kožuh, poiskal v žepu vžigalice in prižgal.

Matevž je videl, močne žaromete lokomotive, ki je prihajala vse bliže. Vrtel je plašč, ki je gorel, kakor baklja. Ni čutil, da mu ogenj plašča vnema lase, telovnik, kapo. Slišal je še cvileče škripanje zavor, glasne krike. Tik pred ustavljanjem se lokomotivo se je zgrudil. —

Vsega kasnejšega ne pomni več. Kakor v sanjah, kakor da bi ga nekaj tiščalo v prsih je stezal svoje roke.

Zavedel se je v bolnici. Mnogo obrazov zdravih, sijočih se je sklanjalo nad njim. Med njimi je videl samo sina.

Sin, povej jim tam na postaji, da plašča in svetilke ne morem oddati. Ostalo je le nekaj cunj in razbitega stekla. Vse ostalo je v moji torbi. Njegova poslednja vožnja...

ANEKDOTI

Slikar Pissarro je srečal znanca, ki je bil velik prijatelj umetnosti, sicer pa uradnik na finančnem ministrstvu.

„Kako gre?“ je vprašal znanec. „Dobro prodajaš?“

Pissarro je previden.

„Vprašuješ kot prijatelj umetnosti ali kot finančni uradnik?“

*

Francoski pesnik Edmond de Goncourt je rekel nekoč:

„Francija je nenavadno plodna dežela. Posejejo nekaj državnih uradnikov — pa ne traja dolgo, ko žanjejo že nove davke.“

sem skrivaj stala pod njegovim oknom... Nekega dne je sredi igre nenadoma utihnil. Strune so hudo zaječale in gosli so s treskom padle na tla...

„Padle?“ Metka je nestrno zgrabila staro kino roko. „In kaj je bilo potem?“

„Potem... Potem je bilo slišati razburjeno tekanje po sobi. Nekdo je glasno jokal. Mislim, da je bila njegova mati...“

„In kaj je bilo z njim? S tistim fantom?“

„Pet dni sem zaman čakala in upala, da bi se znova ogasil. Zadnji dan pred smrtjo so ga morali dvignili. Še poslednjič je zaigral. Od zadnjega udarca je bila v goslih razpoka in strune so čudno žalostno ječale... Kmalu potem je umrl... Skrivaj sem jokala za njim. Jokala sem menda za njegovimi prsti, ki so tako nežno, z ljubeznijo igrali... In takrat sem rekla: tudi jaz bom igrala! Tudi jaz! A moje želje se niso nikdar izpolnile...“

Metka je povsila glavo. Sram jo je bilo. Ni vedela zakaj.

„In sedaj igraj ti...“ je prosila stara Mina.

Metka se je ozrla vanjo, ozrla se je v gosli, a rok ni dvignila.

„Igraj! Prosim te, igraj!“ je tiho moledevala starka.

„Igraj tako, kot je igral on... Igraj tako, da bodo gosli jokale s teboj...“

Metka je dvignila violino, zaigrala je...

Svetel sončni žarek je objel blede staro lice, poljubil je Metkine prste, ki so prvič brez palice in brez odpora ubirali drobne strune...

Aprilski norci

Nekaj iz zgodovine prvoaprilskih šal

Kdo je bil prvi aprilski norec? Na to vprašanje ni zanesljivega odgovora, ker si zgodovinarji še niso edini v tem, od kod pravzaprav izvirajo prvoaprilske šale in norci. V nekaterih leksikonih je zapisano: „Prvoaprilska šala je običaj, ki verjetno izvira še iz poganskih časov.“

Vsekakor pa to še ni dokaz, da so že ljudje iz kamene dobe poznali prvoaprilske šale, zakaj, kako naj bi natanko vedeli, kdaj je bil prvi april, začetek novega meseca? Seveda drži, da so ljudje ob praznovanju pomladi in povratka sonca zbijali tudi najrazličnejše šale, se preoblačili v smešne kostume in tudi drug drugega vlekli za nos.

Nekako „zakonito“ osnovo je dal pomladnim norčijem gregorijanski koledar. Poprej so nekateri praznovali začetek novega leta zadnje dni marca, šele ta koledar pa je dokončno uveljavil praznik novega leta na dan prvega januarja; tiste, ki so še vztrajali pri praznovanju novega leta zadnje dni marca oziroma v začetku prvega pomladnega meseca, so si drugi privoščili z najrazličnejšimi dovtipi. Od tod nemara tudi „aprilski norec“.

Že dolgo velja v Angliji prvi april kot „dan norčij vseh in vsakogar“. Tam je tako rekoč dolžnost poslati najbližje sodelavce, prijatelje in znance po „prvoaprilske norce“. Na „April Fool Day“ — aprilski dan norcev — si sme vsakdo privoščiti marsikaj, zato ni nič čudnega, če prejemajo posamezniki pisma vabila, naj se na ta dan oglasijo na določenem kraju zaradi denarja, rešitve tega ali onega vprašanja itd. Včasih si gre kdo v Londonu po „prvoaprilske norce“ celo na drugi konec milijonskega mesta.

Skandinavci in Francozi poznajo „aprilske ribe“. Zlasti zadnji imajo v aprilu posebno v časteh skuše, zato ni nič čudnega, če se je tudi norcev pri prvoaprilskih potegavščinah prijel zvezevek „prvoaprilska riba“. Zgodovina je prvič zapisala prvoaprilske ribe ob Napoleonovi poroki z Avstrijko Marie Louise (1. aprila 1810). Takrat so nasprotniki poslali Napoleonu množico prvoaprilskih rib, ker so bili prepričani, da bo mlada francoska cesarica z avstrijskega dvora že ob prvi priložnosti prevrnila svojega moža.

Seveda so se v prvoaprilskih dovtipih poskušali tudi karikaturisti in humoristi. Zlasti angleški listi imajo nekaj „klesičnih“ šal, ki jih izmenoma objavljajo leto za letom. Na primer tale: Presenečeni mož opazi, da je najnovejši družinski privrastlek pravi zamorček. Žena se reši iz kočljivega položaja z domislico: „Prvi april!“ Statistični podatki povedo, da so angleški listi objavili sicer kaj malo posrečeni dovtip v raznih variantah natanko 357-krat.

Med modernejšimi aprilskimi šalami objavljajo Angleži tudi tole: šofer da znamenje, da hoče na levo, potem pa zavije v desno in povzroči prometno nesrečo. In njegov odgovor na prometnikovo vprašanje: „Prvi april!“

Sredi najlepše igre so jo poklicali.

„Metka! Takoj k violinil!“

Metka se je namrdnila. Zunaj je sijalo sonce, na travniku so vriskali otroci, a v sobi je bilo čisto tiho, pusto in dolgočasno.

„Metka! Ali slišiš? Že dvakrat sem te klicala! V tretje bo klicala palica!“

Brez besed je zapustila igro. Kako zoprna ji je bila v tistem trenutku violina!

„Da bi vsaj te strune popokale na njej!“ je z ihto pomislila.

Počasi se je vzpenjala po stopnicah, leno prestavljala noge, brez misli odganjala muhe, ki so plesale okoli nje.

Pred vrati svoje sobice je začudeno obstala. Prisluhnila je. Nekdo je igral na njeno violino...

Po prstih je stopila do vrat, pokukala skozi ključavnico in kmalu bi se glasno zasmejala.

Ob mizi je stala stara gospodinjska pomočnica Mina. Počasi je sukala lok in strune so čudno ječale pod njenimi prsti. Stara Mina se je lahno priklanjala in tiho smehljala.

Metka ni vedela, naj vstopi ali...

Bolj nehoče kot hote je pritisnila na ključko. Vrata so v tečajih zaškripala. Starka je planila od mize, vsa zmedena je bila.

„Glej, glej... ti si...“ je rekla. Roke so se ji povesile. „Saj ne boš huda?“ je skoraj proseče zašepetala. „In tudi... nikomur ne boš povedala, kajne... Veš, smejali bi se... smejali...“ je rekla z žalostnim glasom.

Metko je v hipu minil ves smeh. Resno je odkimala z glavo.

„Ne! Nikomur ne bom povedala, teta Mina! Prav nikomur!“

Starka je odložila gosli in njena zgubana dlan je nežno zdrknila preko gladkih strun.

„Ali bi radi igrali na violino?“ je vprašala Metka.

Starka se je zbegano zastrmela v otro-

MARTA GROM:

Gosli

kov obraz. Šele čez čas je odgovorila:

„Da... včasih... včasih sem želela...“

„Želeli ste? In zakaj niste igrali?“

„Hm... zakaj...“ Obraz stare Mine je spreletel trpek nasmeh. „Denarja ni bilo... denarja... Često nam je manjkalo za kruh, kaj šele da bi ga imeli za violino...“

„In ste zelo želeli igrati nanjo?“

„Da! Želela sem... zelo želela...“

„In zakaj ste tako želeli?“

„Ne vem... Morda zato, ker... Nekoč sem poznala mladega fanta, ki je igral na violino...“

„In kaj je bilo z njim?“

„Bil je bolan. Hudo bolan, a igral je tako, da so mi solze tekale po licih, kadar

LILI NOVY

Pomlad

Oj, to bo pri nas lepo,
ko pride pomlad, pomlad!
Ves klanček bo od trobentic zlat
in kos bo zažvižgal prvičkrat:
„Kako je danes topló!“

A meni bo le hudo,
ko pride pomlad, pomlad,
Nad klančkom padel je ljubi brat,
se v sonce zagledal zadnjikrat
in v našo zemljico to.

Naredil bom pač tako,
ko pride pomlad, pomlad:
Trobentic mladih bom žel iskat,
zasadil jih, kjer je padel brat,
pa nanj se spomnil zvestó.

Oj, vendar mi bo lepo,
ko pride pomlad, pomlad!
Nad klančkom vzcvetel bo venček zlat
in kos bo zažvižgal prvičkrat:
„Kako je danes topló!“

družnici. Bil jim je zvest! To so oni v odboru čutili, in hvaležen jim je bil, da so mu omogočili zdravljenje revmatizma, ki trdovratno sili iz vseh udov.

Sin, njegov najstarejši sin, Matevž je bil ponosen na prvorojenca, izbral si je njegov poklic, pravkar je vlak zapustil odzadnjo postajo, kjer slušbuje! Prometnik je. Pravkar, ko so stali na njegovi postaji, mu je opisal, kjer bo prebil dva meseca v brezdelju — to da zasluženem brezdelju, da si nabere še nekaj preostalih moči, potrebnih do konca. Vprašal je sina? Bil je radoveden!

Sin se mu je zasmeljal, ko ga je vprašal, če je v bližini kraja železniška proga? Saj boš že upokojen! Matevž pa se ni smejal! Le predbro je vedel, da mu bodo vlaki še potrebni. Sleherni dan vidi vzdolž proge, neredko že osivele moče, ki s široko odprtimi očmi strme v vlake! Le po njih razoznanih obrazih spozna da so železničarji. Dobro vidi gube na njihovih obrazih.

On, Matevž čuti, da jim bo enak, že jutri jim bo enak. Ze sedaj ko je bil še v službi, je prisluhnil, kjer koli vsakemu pisku lokomo-

Vorschläge der Kärntner Slowenen zur Regelung der Minderheitenfrage

(Fortsetzung aus der letzten Nummer)

II. Allgemeine Kulturpflege und Kulturförderung

6. Für die Betreuung der Erwachsenenbildung beanspruchen wir ein eigenes Volksbildungsreferat für Slowenen mit gleichen Zuständigkeiten, wie sie der Bundesstaatliche Volksbildungsreferat und das Kulturreferat des Amtes der Kärntner Landesregierung besitzen und ausschliesslich der Förderung deutscher Kultur zukommen lassen. Den slowenischen Erziehungs-, Kultur- und Sportorganisationen muss im Sinne des Artikel 7 § 4 des Staatsvertrages die entsprechende finanzielle und staatliche Förderung zukommen.

Unsere Volksgruppe muss an den aus öffentlichen Mitteln geschaffenen kulturellen Einrichtungen, wie Konzerthaus, öffentliche Volksbildungs- und Kulturinstitutionen teilhaben und sie benützen dürfen sowie an kulturellen Förderungsmassnahmen, Stipendien usw. verschiedenster Art entsprechenden Anteil haben.

III. Sprachliche Gleichberechtigung u. Gleichstellung

Artikel 7 des Staatsvertrages garantiert in den Verwaltungs- und Gerichtsbezirken mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung die Zulassung der slowenischen Sprache als Amtssprache zusätzlich zum Deutschen.

7. Über die Verfassungsbestimmung der gleichen Möglichkeiten für den Zutritt zu den öffentlichen Ämtern für alle Staatsbürger ohne Unterschied der Sprache, Rasse, Nation und Konfession hinaus garantiert Artikel 7 den Kärntner Slowenen gleiche Teilnahme an den kulturellen, Verwaltungs- und Gerichtseinrichtungen.

Wir fordern daher die Einstellung einer entsprechenden Anzahl Angehöriger der slowenischen Volksgruppe im öffentlichen Dienst und deren Verwendung im Gebiet mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung.

In Zukunft müssen Ausschreibungen zur Besetzung öffentlicher Stellen in diesem Gebiete neben den anderen erforderlichen Qualifikationen auch den Nachweis genügender Kenntnis der slowenischen Sprache verlangen.

Als Sofortmassnahme sollen jene wenigen Kärntner Slowenen, die zur Zeit im öffentlichen Dienst sind, in den Bezirken mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung Verwendung finden.

8. Das neue „Gesetz über die Durchführung der die Amtssprache bei Gericht betreffenden Bestimmungen des Artikel 7 § 3 des Staatsvertrages“ wird den klaren Sprachenbestimmungen des Staatsvertrages in keiner Weise gerecht, da es den Gebrauch der slowenischen Amtssprache territorial auf

nur drei kleine Bezirksgerichtsbezirke beschränkt und geltungsgemäss die Amtssprache zur Hilfssprache mit Dolmetschersystem abminderf. Dazu ist es wegen wesentlicher Einschränkungen auf wenige Gerichtsvorgänge praktisch auf Ausnahmefälle anwendbar.

Wir fordern dagegen die volle Zulassung der slowenischen Amtssprache in allen Verwaltungs- und Gerichtseinrichtungen und anderen öffentlichen Ämtern im gesamten Gebiet mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung.

IV. Wirtschaftliche und soziale Belange

Es ist allgemein bekannt, dass die Minderheitenfrage weitgehend auch eine wirtschaftlich-soziale Frage ist. Dies gilt insbesondere für unsere Volksgruppe, deren Sozialgefüge als Folge jahrzehntelanger Zurücksetzung und Nichtbeachtung der Gleichberechtigung heute völlig anormal ist und deren Siedlungsgebiet auch amtlich als unterentwickeltes Gebiet im Staate gilt.

10. Deshalb fordern wir für die Angehörigen der slowenischen Volksgruppe und deren wirtschaftliche Institutionen und für die Bezirke mit slowenischer oder gemischter Bevölkerung die gleiche wirtschaftliche und soziale Förderung, wie sie der deutschen Bevölkerung und den rein deutschen Landesteilen zuteil wird. Diese Forderung bezieht sich sowohl auf Subventionen, als auch begünstigte Kreditationen, auf Investitionen, steuerliche, soziale und andere öffentliche wirtschaftliche Massnahmen.

In diesem Zusammenhang begrüssen wir die Einbeziehung Südkärntens in die Sonder-

Zur vorübergehenden Lösung sind wir zu tragbaren Kompromissen bereit, doch dürfen die klaren Sprachenbestimmungen des Staatsvertrages nicht missachtet und eingeschränkt werden.

9. Auf dem gleichen Territorium wie in Pkt. 8 fordern wir gemäss Artikel 7 § 3, dass Aufschriften auf den öffentlichen Ämtern und die topographischen Bezeichnungen zweisprachig angebracht werden müssen und werden hiezu der Regierung demnächst die entsprechenden Unterlagen übermitteln.

massnahmen für wirtschaftlich unterentwickelte Gebiete, fordern jedoch, dass diese Massnahmen der in diesem Gebiete ansässigen Bevölkerung Brot, Unterkunft, Arbeit, Beschäftigung und Anstellung sichern.

Wir fordern, dass durch Beachtung und praktische Durchführung der verfassungsrechtlich und durch völkerrechtliche Schutzbestimmungen garantierten vollen Gleichberechtigung und Gleichstellung der Angehörigen unserer Volksgruppe der wirtschaftliche, soziale und kulturelle Aufstieg gewahrt wird und damit der völkischen Unterwanderung unseres unterentwickelten Gebietes ein Ende gesetzt wird.

Durch gerechte Zuteilung der Mittel und des durch öffentliche Mittel geschaffenen Wohnraumes auch an Angehörige unserer Volksgruppe muss die andauernde Zurückdrängung unserer Volksgruppe unterbunden werden.

V. Wiedergutmachung für Gewaltmassnahmen und Schadensfolgen

11. Auf dem Gebiet individueller Wiedergutmachung fordern wir, dass nach 15 Jahren seit dem Ende der Gewaltherrschaft endlich den slowenischen Ausgesiedelten wie anderen Opfern der nazistischen Gewaltmassnahmen entsprechende Entschädigungen für die Zeit ihres Zwangsaufenthaltes in den Überwachungslagern zuerkannt werden und den betroffenen Jugendlichen entsprechende Erleichterung für das berufliche Fortkommen wegen Unmöglichkeit der Schul- und Berufsausbildung als Voraussetzung für den Antritt verschiedener Berufe gewährt wird.

In gleicher Weise fordern wir die endliche Gleichstellung unserer auf der Seite der Alliierten kämpfenden slowenischen Freiheitskämpfer, insbesondere der Invaliden.

12. Die Kärntner Slowenen hatten vor dem zweiten Weltkrieg trotz Versagens jeglicher öffentlicher Förderung in Selbsthilfe für die Volksgruppe beachtliche kulturelle und

lich, wie dies Italien als Wiedergutmachung der Schäden durch den Faschismus im Falle der slowenischen Minderheit in Triest getan hat. Der Betrag soll beiden Organisationen zu ungeteilter Hand übergeben und zum Wiederaufbau und zur Förderung der Kultur- und Wirtschaftseinrichtungen der Volksgruppe dienen. Beide Organisationen erklären ihre Bereitschaft, für die zweckgebundene Verwendung öffentlich Rechnung zu legen.

VI. Massnahmen zur Sicherung des nationalen Friedens

Alle vorgeschlagenen Massnahmen werden nur dann ihren Zweck erreichen und erfüllen, wenn die in den letzten Jahren wieder aufgenommene Tätigkeit einzelner deutsch-nationalistischer Verbände und Organisationen die Atmosphäre zwischen den beiden Völkern nicht weiter vergiftet.

13. Der Artikel 7 § 5 des Staatsvertrages gibt hinreichend Möglichkeiten und erlegt Österreich die Verpflichtung auf, solche Tätigkeit zu unterbinden.

Wir können nicht umhin, in diesem Zusammenhang die Verblüffung unserer gesamten Volksgruppe hervorzuheben, wenn wir feststellen müssen, dass die mit der offiziellen Durchführung der Feiern aus Anlass der 40. Wiederkehr des Tages der Kärntner Volksabstimmung betrauten Stellen gerade diese Organisationen dazu herangezogen haben.

Diese Tatsache und dass dabei durch Gewaltmassnahmen in der Nazizeit gegen unsere Volksgruppe schwerstens belastete Personen ihr Come back feiern, ist für unsere Volksgruppe eine Herausforderung, welche die neueste Entwicklung schwerstens belastet.

14. In gleicher Weise fordern wir, dass die von den erwähnten Organisationen betriebene Aufspaltung unserer Volksgruppe bei amtlichen Volkszählungen verboten und analog vorgeschlagenen Prinzip für die Schulregelung die Feststellung der Muttersprache unter Mitwirkung von Vertretern unserer Volksgruppe erfolgen soll.

15. Die Kärntner Slowenen erwarten schliesslich die in Aussicht gestellte Wiederrichtung des gesprengten Denkmals zu Ehren der im Kampfe gegen den Nazismus Gefallenen auf deren Grab in St. Ruprecht bei Völkermarkt als ein Zeichen des ehrlichen Bemühens um Schaffung einer besseren Atmosphäre zwischen Mehrheitsvolk, Staat und Volksgruppe.

Die Kärntner Slowenen und ihre Zentralorganisationen wollen Mittler und Brücke zwischen den benachbarten Völkern und Staaten sein. Voraussetzung dafür aber ist, dass die Rechte und Gleichstellung der Volksgruppe anerkannt, gewahrt und geschützt werden, wie dies in der Verfassung unserer Republik und in den besonderen Schutzbestimmungen zu Gunsten unserer Volksgruppe verankert erscheint. Dies ist auch die einzige Garantie für dauernden Frieden und gutes Zusammenleben beider Nachbarvölker in der Zukunft.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program: — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00. II. program: — 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Slovenske oddaje Radia Celovec

Sobota, 2. 4.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca — 18.15 Zdar sma dela dokončali.

Nedelja, 3. 4.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 4. 4.: 14.00 Bolje je paziti, kot zdraviti — 17.55 Pomenek z ženo.

Torek, 5. 4.: 14.00 Nekaj minut narodoslavlja: Nastanek zemlje.

Sreda, 6. 4.: 14.00 Domači vrt — Kar želite, zaigramo.

Četrtek, 7. 4.: 14.00 Iz popalne torbe: Pri tujih narodih v gosteh: Jugoslavija.

Petek, 8. 4.: 14.00 Kogar zanima.

Sobota, 2. april:

I. program: 8.00 Fantje, veseli bodite — 8.45 Širni pisani svet — 13.00 Dunajsko — 14.00 Pozdrav nate — 15.00 „Carovnik“, roman — 15.30 Iz vseh dolin zveni — 16.00 Posneta za Vas — 16.20 Mladinska oddaja — 18.55 Sport — 20.15 „Goljufani kadi“, opera.

Nedelja, 3. april:

I. program: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Oddaja za kmete — 9.00 Veseli jutranji pozdrav — 11.00 Glasbena nedeljska promenade — 11.30 Veselo pelje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Otroški oder — 17.05 Prikljubljene viže —

18.25 Igra orkester Herbert Seiler — 19.45 Nekaj za dobro voljo — 20.10 Veselo igra „Sužnja svojega ljubimca“

Ponedeljek, 4. april:

I. program: 8.00 Operni koncert — 8.45 Zapiski iz domovine — 14.45 Prav za Vas — 15.30 Korotki knjižni kotiček — 15.45 „Manever“, pripovedka — 16.00 Veseli zvoki — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.20 Za Vas? — Za vse — 18.30 Mladina in film — 18.55 Sport — 19.20 Pestro mešano — 20.15 In kaj mislite Vi? — 20.30 Drugi šoferski izpit.

Torek, 5. april:

I. program: 8.00 Korotki domači koledar — 14.30 Ljudstvo in dežela — 14.45 Prav za Vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 „Beltina“ — 16.00 Godba na pihala — 16.30 Koncertna ura — 18.55 Sportna poročila — 19.15 Kako bi se odločili Vi? — 20.15 „Nesreča“, slušna igra.

Sreda, 6. april:

I. program: 8.00 Da, ta je moja melodija — 14.45 Glasba za mladino — 15.30 Predstavljam Vam — 16.00 Dobro razpoloženi — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.10 Pisano nakockano — 19.00 Od plošče do plošče — 19.15 Veliko presenečenje — 20.15 Orkestralni koncert.

Četrtek, 7. april:

I. program: 8.00 Operni koncert — 14.30 Ura pesmi — 15.00 Prav za Vas — 16.00 Igra Vam Radio Dunaj — 17.10 Pisan šopek melodij — 18.00 Kmečka oddaja — 18.30 Mladina v poklicu — 18.55 Sport — 20.15 Lavska ura.

Petek, 8. april:

I. program: 8.00 Orkestralni koncert — 13.30 Za ljubitelje citer — 14.45 Komorna glasba — 15.45 „Mesto“

— 16.00 Zabavna glasba — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.15 Veliko presenečenje — 20.15 Halal Tenagerji! — 21.00 Orkestralni koncert.

Televizijski program:

Vsakodnevna oddaja: 20.00 Čas v sliki. Oddaja Čas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 3. 4.: 17.00 Za otroke — 17.35 Za mladino: Mladinski svet — 20.20 Če kda patuje — 20.50 „Antigona“. Ponedeljek, 4. 4.: 19.30 „Union Pacific“, film — 20.20 Sport — 20.40 So bolniške blagajne res bolne? — 21.10 „Perry Com-Show“.

Torek, 5. 4.: 19.30 Ni kredita za mlade dame, film — 20.20 Prenos iz nemške televizije.

Sreda, 6. 4.: 17.00 Za mladino — 17.30 Rdeča preproga, film — 17.45 V Hanibalovem svetu — 19.30 Očka je najboljši — 20.15 Prenos gledališča.

Četrtek, 7. 4.: 20.20 Prenos iz nemške televizije: „Pregršek“, igra — 21.45 Ob svetovnem zdravstvenem dnevu.

Petek, 8. 4.: 20.20 Igramo za Vas — 20.55 Zveneca Avstrija — Gradščanska.

Sobota, 9. 4.: 19.30 Čuda živalskega sveta — 20.20 Šah smrti — 20.45 „Jutri je večnost“, igra o povratnikih.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00

Sobota, 2. april:

5.00 Dobra jutral — 8.05 Korotška suita — 8.30 Franciske in italijanske popevke — 10.10 Odlomki iz slovenskih oper — 11.00 Zabavni zvoki — 11.50 10 minut s Kmečko godbo — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 13.00 Venček narodnih — 14.35 Voščila — 15.40 Na platnu smo videli

— 16.00 Slovenska pesem od romantike do danes — 16.30 Za vedro razpoloženje — 18.00 Izzikavni pogovori — 18.30 Kvintet Avsenik — 20.00 Pokaži kaj znaš!

Nedelja, 3. april:

6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 6.30 Vedri zvoki — 7.35 Godba na pihala — 8.50 Za otroke — 9.00 Z glasbo v novi teden — 10.40 Radi bi Vas zabavali — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 13.45 Koncert pri Val doma — 15.30 Nekaj znanih melodij — 16.20 Deset minut s Kmečko godbo — 18.45 Voški kvintet z Božom in Miškom — 20.05 Izberite melodijo tedna!

Lepa jabolčna in hrčeva drevesca oddaja drevesnica ing. Marko Polzer na Vozah, pošta St. Vid v P. — St. Veit i. J.

Četrtek, 7. april:

5.00 Dobra jutro — 8.35 Poje Akademski pevski zbor — 9.25 Melodije na lekačem traku — 11.00 Zvočni kaleidoskop — 12.00 Trio Edvarda Goršiča — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Odlomki iz popularnih oper — 13.50 Klovir v ritmu — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 16.30 Glasbena ruleta — 17.10 Slovenske pesmi — 17.27 Od tu in tam — 18.00 Turistična oddaja — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napovedi.

Petek, 8. april:

8.05 Odprimo glasbeni atlas — 9.20 Iz filmov in glasbenih revij — 10.10 Prizori iz komičnih oper — 10.35 Plesni zvoki velikih mest — 11.30 Družina in dom — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.45 Kvintet Niko Strlof — 13.30 Glasbena razglednica — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Pelkov koncert ob štirih — 17.20 Lape melodije — 18.00 Clovek in zdravje — 20.30 „Tiho je nočko prišla ...“ — 20.15 Tedenski zunanjo-politični pregled — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.